

Bakalářská práce

**HUDEBNÍ SVĚTY HORSKÉ KVILDY
VE VZPOMÍNKÁCH EDUARDA HONESE**

Oldřich Poděbradský

FHS, UK

2015

Vedoucí práce: doc. PhDr. Zuzana Jurková, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem práci vypracoval samostatně s použitím uvedené literatury a souhlasím s jejím eventuálním zveřejněním v tištěné nebo elektronické podobě.

V Kolči dne 10. června 2015

Poděkování

Tímto bych chtěl poděkovat zejména Edovi a Gertě Honesovým za jejich celoživotní pohostinnost a sdílení vždy dobré nálady. Bylo mi s Vámi vždycky krásně a vždy, když se na Šumavu budu vracet, tak si na Vás vzpomenu. Rád bych také poděkoval Julii Strnadové za neocenitelnou pomoc při překladech z němčiny. Velký dík patří v neposlední řadě i vedoucí mé práce paní docentce Zuzaně Jurkové za nesmírnou trpělivost, a za vždy přesné míření na cíl.

Věnováno památce Edy Honese

Abstrakt

Tato práce pojednává o roli hudby v obci Horská Kvilda ve vyprávění Eduarda Honese. Horská Kvilda je malá obec v centrální Šumavě, jež měla před druhou světovou válkou kolem 600 obyvatel, ale po válce zde zůstalo pouze několik rodin, všechny německy hovořící. Ve své práci se věnuji roli hudby v této obci ve vyprávění jednoho ze starousedlíků, který nebyl po druhé světové válce odsunut a stal se v této oblasti významnou osobností. Zároveň byl aktivním amatérským hudebníkem. V narativních rozhovorech, které s ním při svém terénním výzkumu vedu, se dozvídám jak o historii hudby v této lokalitě, tak i o roli hudby v identifikačním procesu starousedlíků – zjišťuji zejména to, jak se k identitě mého informátora vztahují jeho vlastní hudební aktivity, jak realizuje a reflektuje hudbu, kterou hraje, a jak skrze ni realizuje svou identitu. Svůj výzkum jsem založil na metodách zúčastněného pozorování a narativního rozhovoru. Výzkum v terénu jsem provedl v letech 2013 a 2014, těsně předtím, než Eduard Hones na podzim 2014 zemřel v důsledku dlouhodobé choroby.

Abstract

This thesis focuses on the role of music in the village of Horská Kvilda as reflected in the memories of Eduard Hones. Horská Kvilda is a small village in central Böhmerwald, which had around 600 inhabitants before the World War II, but only a few families remained after the war, all of them German-speaking. In this thesis I am trying to reveal the role of music in the memories of one of the natives, an amateur musician, who was not resettled to Germany and became an important person in this region. In narrative interviews with this informant, I am trying to explore the history of music in this village as well as the role of music in the identification process of the natives, e.g. how the musical activities of my informant are related to his identity, how he realises and reflects the music he plays and how he realises his identity through this music. I based my research on the methods of participant observation and narrative interview. I did my research in years 2013 and 2014, just before Eduard Hones passed out due to a terminal illness.

Obsah

1. Úvod	7
1.1 Positioning	7
1.2 Metodologie.....	10
2. Šumava a Horská Kvilda jako nositelé identity.....	17
2.1 Historie Horské Kvildy	17
2.2 Hudba na Šumavě v historickém kontextu	18
2.3 Hudba na Horské Kvildě ve vzpomínkách Eduarda Honese: před rokem 1945.....	21
3. Výzkum	24
3.1 Prostředí, popis místa	24
3.2 Lidé.....	26
4. Hudba na Horské Kvildě ve vzpomínkách Eduarda Honese: po roce 1945	28
4.1 Edův život.....	28
4.2 Eda a hudební světy Horské Kvildy	29
4.3 Eda a šumavská identita	31
4.4 Rozloučení s Edou Honesem	45
5. Závěr	47
6. Použitá literatura a zdroje	48
7. Přílohy.....	49
7.1 Rozhovory	49
7.2 Texty písní.....	76

1. Úvod

Horská Kvilda a Šumava jsou po hudební stránce poměrně málo probádané oblasti. Sice odtud pocházejí četné zápisy Karla Weise¹, které vyšly v patnácti svazcích vydaných postupně od roku 1928, ovšem Weisovy knihy jsou spíše souborem sebraných lidových písní (a jak se dále ukáže i písní nelidových, například píseň „*Na krásné Šumavě*“) a o hudebním životě, tedy o tom, co antropology, resp. etnomuzikology zajímá, zde není téměř žádná zmínka. Ve své práci se chci věnovat tomuto tématu a zejména tomu, jak šumavská hudba utváří a posiluje identitu obyvatel Šumavy. Pro svůj výzkum jsem se rozhodl využít své známosti s ústřední postavou šumavského života – Eduardem Honesem, budu tedy popisovat šumavské hudební světy v jeho vzpomínkách.

V první kapitole uvádím, proč jsem si zvolil toto výzkumné téma, a věnuji se použité metodologii, tedy způsobu, jakým jsem dané téma zkoumal. Ve druhé kapitole rozebírám historii prostředí, ve kterém probíhal můj terénní výzkum a vztah hudby k místu, jak jej popisuje mnou nastudovaná literatura a jak jej vnímá ve svých vzpomínkách můj hlavní informátor Eduard Hones. Ve třetí kapitole popisuji místo svého terénního výzkumu. Ve čtvrté kapitole se věnuji životu mého informátora a jeho představám o roli hudby na Horské Kvildě, jakož i popisu nahrávek získaných při terénním výzkumu.

1.1 Positioning

Tato práce je výsledkem mého téměř dvouletého výzkumu na Horské Kvildě. Popud k tomu studovat právě toto téma jsem dostal od vedoucí mé práce Zuzany Jurkové, u níž jsem navštěvoval semináře hudební antropologie a toto téma se mi zdálo nejen zajímavé, ale také vesměs neprobádané.

Pro svůj výzkum jsem si Horskou Kvildu vybral zejména proto, že k tomuto místu mám silný osobní vztah: prakticky celý život zde totiž prožil můj hlavní informátor a zároveň můj kmostr Eduard Hones. Kromě toho, že byl starousedlíkem a „nejstarším Šumavákem“², také dlouho zastával i post starosty obce a byl zde i jednou z „ústředních postav“. I proto měl různé kontakty na případné další informátory a věděl o různých akcích v místě výzkumu. Zároveň je jedním z mála zdejších Němců, kteří po válce nebyli na základě Benešových dekretů odsunuti. V jeho vyprávění se tedy první

¹ „...(Karel Weis) bez nadsázky zachránil jihočeský folklor – tím, že ho zvětčil ve svém monumentálním díle *Český jih a Šumava v lidové písni*, jehož patnáct svazků vydal vlastním nákladem mezi lety 1928 a 1944.“

<http://magazinuni.cz/hudba/karel-weis-a-jeho-honba-za-pravou-%E2%80%99pravou-blatackou%E2%80%9C/>

datum přístupu 14. 6. 2015

² (Pechoušek: 2013)

otevívají vzpomínky na německé hudebníky, kteří zde žili, a až poté na prolínání česko-německé hudební kultury.

Lokaci jsem zvolil zejména proto, že do ní jezdím prakticky celý svůj život, avšak až v posledních letech jsem si dokázal uvědomit, jak velkou roli zde hudba hraje. Kdykoliv se koná nějaká akce – např. sjezdy starostů pohraničních vesnic apod., je přítomna i hudba, kterou ovšem provozují bez jakékoli předchozí přípravy právě účastníci akcí a pokud se nejedná o soukromou událost, tak většinou bez jakéhokoli nároku na honorář. Důležitá je zde i funkce hudby jako spojovacího prvku starousedlíků – v dřívějších dobách šlo v podstatě o jednu z mála možností zábavy, kterou měli. Jedná se o velice málo osídlenou oblast (Horská Kvilda má pouze kolem 30 chalup) a jet za zábavou do minimálně 20 kilometrů vzdáleného města se jednoduše nevyplatí.

Osobně mi je tento v podstatě amatérský přístup cizí – byl jsem od malička veden svým otcem, profesionálním trombonistou, ke klasickému hudebnímu vzdělání, absolvoval jsem dva cykly ZUŠ v oboru příčná flétna a jeden cyklus klasického klavíru. V jakési potřebě odpoutání se od „svazující“ techniky a nároků klasické hudby jsem v pubertě začal vyhledávat v podstatě jakékoliv uplatnění v kapelách různých žánrů, začínal jsem jako flétnista ve folkových skupinách Indish beasts a Succuba, kde jsem nakonec nečekaně začal působit i jako zpěvák. Po rozpadu těchto skupin jsem na pěveckém postu vystřídal několik více či méně úspěšných bluesových a rockových formací (Loose Blues, The Puppits, The A-Bomb) a začal produkovat garage punková alba a pořádat garážový festival. K lidové hudbě tohoto ražení nemám v podstatě žádný vztah kromě své vlastní zvědavosti, co vlastně kmotr celou dobu, co na Horskou Kvildu jezdím, tak vehementně obhajuje a celým svým srdcem obdivuje a miluje. Uvědomil jsem si také, jak tato lokální hudba odráží a zároveň posiluje a spoluutváří jeho identitu Šumavana. Velkým určujícím krokem proč zkoumat právě v rámci této oblasti byl i výzkum lidové hudby v obci Hluk na Moravě, vedený doc. Zuzanou Jurkovou, kde jsem poznal, že lidová hudba není zdaleka tak mrtvá, jak si mnozí (včetně mě) myslí, ba právě naopak dokáže stále lidi spojovat, ač rozhodně situace v různých koutech republiky bude dle mého názoru diametrálně odlišná.

Zároveň si myslím, že téma českoněmecké hudební integrace na Šumavě nebylo zatím dostatečně probádáno z pozice outsidera, ačkoliv některé insiderské pokusy o zmapování daného terénu již přišly zejména od starousedlíků obce, kteří ovšem pomalu avšak nenávratně mizí. I proto svůj výzkum beru též jako určitý pokus o popsání zdejších tradic a uchování aspoň některých písní.

Můj postoj k šumavské hudbě a Šumavě jako takové se po ročním výzkumu poměrně změnil. Musel jsem přemýšlet nejen nad hudebními otázkami, které mě dříve příliš nezajímaly, respektive jsem k nim neměl přístup „z první ruky“, jako se to stalo zde, ale i nad otázkami obecnějšími –

například nad odsunem Němců, ničením opuštěných vesnic komunisty kvůli stavbě železné opony atd. Tyto otázky jsem vždy vnímal spíše jako historický fakt, ale jakmile člověk přijede do daného prostředí a z první ruky slyší například o téměř okamžitém vyhoštění navrátilců z fronty, jeho pohled na věc se samozřejmě změní.

Změnil se také pohled v nahlížení na mého klíčového informátora, kmotra Edu, který je jedním z neodsunutých Němců a zároveň jedna ze známých osobností regionu – když mi vyprávěl o různých svých zdravotních problémech (ovšem poměrně běžných pro každého staršího člověka), s hrůzou jsem si uvědomil, že tu také nebude navždy a měl bych si se svým výzkumem a získáváním informací co nejvíce pospíšet. To, že by se můj příbuzný stal během výzkumu „objektem“ a ani to, že bych „ztratil nezbytný odstup vědeckého pozorovatele“³ se nestalo, pouze jsem se o něm a od něj dozvěděl víc věcí, než za celou dobu, kdy na Šumavu jezdím. Bohužel krátce poté, co jsem svůj terénní výzkum dokončil, Eda na podzim 2014 skonal ve vimperské nemocnici.

Co se týče mých hudebních preferencí, tak vzhledem k výzkumu mi víceméně přestal vadit poslech dechovky a lidových písní v „dechovkovém“ podání – naopak jsem začal i nakupovat knihy v antikvariátech se zaznamenanými písněmi z šumavské lokality.

Překvapily mě také další problémy, a to s dostupností terénu. Můj výzkum se oddálil asi o tři týdny v zásadě jen proto, že napadlo tolik sněhu, že se na Horskou Kvildu prakticky nedalo dojet. Tudíž jsem musel čekat na oblevu, abych vůbec mohl začít s terénním výzkumem. Tuto situaci jsem skutečně v 21. století ve střední Evropě nečekal.

V neposlední řadě se také změnilo mé vnímání Šumavy jako takové. Dříve to pro mě byla spíše turistická destinace, kam jsme jezdili s rodiči k příbuzným na kola a v zimě na lyže, dnes se i aktivně zajímám o historii Šumavy a její vývoj. Zajímavé je, že starousedlíci o ní mluví s láskou a pokorou, kdežto například Ing. Sedláček, který od šedesátých let 20. století bydlí v opuštěné vesnici nad dvorcem Antýgl, mluví o krásném Pošumaví, ale Šumavu bere jako „deviací“ a místo absolutně nevhodné k životu.⁴ I mně stále přijde spíše jako temná a smutná Šumava, než „zelená Šumavěnka“, jak se zpívá v jedné z písní, nicméně si i přesto uvědomuji, že v této oblasti žijí lidé, který svůj tvrdý život na horách mají rádi a nikdy by jej za jiný nevyměnili.

³ (Hendl: 2005)

⁴ Z rozhovoru s p. Sedláčkem, který žije v opuštěné obci Schätzenreit, v rámci archeologické praxe FHS UK v září 2013

1.2 Metodologie

Teoretické zakotvení práce

Teoreticky jsem vycházel zejména z knihy Benedicta Andersona *Představy společenství, úvahy o původu a šíření nacionalismu*. Jeho koncept „představ“ o vlastní identitě dokonale zapadá do mého výzkumu, kde se můj informátor rozpomínal na věci dávno minulé, resp. sám „ukotvoval“ svou identitu obyvatele Šumavy – jak ve svých vzpomínkách, tak i v písničkách. Anderson ve své knize uvádí, že celá identita (v jeho případě národa, resp. společenství) je pouze „imaginací“, konstruktem, který drží pohromadě pouze v hlavách příslušníků daného společenství, aneb ho definuje jako: „...pomyslné společenství – a to existující v představách jako společenství ze samé své podstaty vnějškově ohraničené a svrchované.“⁵ Společenství v tomto případě tedy „žije“ pouze v myslích jedinců, příslušníků národa, aniž by se většina z nich vůbec kdy viděla, a toto platí podle Andersona pro všechny typy společenství, vyjma „primitivních“ malých kultur. Anderson v souvislosti s utvářením identity jmenuje zejména noviny a romány; já pro svůj výzkum použil podobnou strategii na písně a řeč svého informátora. Anderson ovšem ve své knize uvádí neustálý souboj národních identit, zápolících o lepší místo ve světě. Můj informátor byl původně německy a později z donucení česky mluvící, čili mě zajímalo, jestli – a případně jak – někdy „zápolil“ ve světě identit a jak a jestli vůbec reflektuje vyjednávání své identity v minulosti. Zajímalo mě tedy, jakým způsobem Eda reflektuje vyjednávání své národní (tj. české nebo německé) nebo lokální (tj. šumavské) identity v minulosti a zda a jak byly tyto identity v souladu nebo konfliktu. Tato vícenásobná identita zároveň výborně ilustruje Andersonovu teorii o tom, že veškerá společenství jsou skutečně pouze v našich představách.

Druhým teoretickým textem pro můj výzkum byla kniha Adelaidy Reyes *Music in America*, zejména kapitola *Identity and American music*⁶, v níž autorka rozebírá problém vazby k místu. Její příklad s písněmi „God Bless America“ od Irvinga Berlina a „This Land Is Your Land“ od Woody Guthrieho⁷ skvěle ilustruje a doplňuje Andersonovy imaginární světy, kdy každý z autorů vzdává čest své zemi (ač jsou oba přistěhovalci), ale každý svým vlastním způsobem, který vyjadřuje jejich představy. Podobný příklad byl například skvěle vidět na písni „Es war in Böhmerwald“, kterou Eda častokrát hrával. Ta byla původně napsána malířem skla Andreasem Hartauerem v roce 1870 v severočeském Sloupu, kde se autorovi stýskalo po jeho milované Šumavě. Byla také přeložena do češtiny, ovšem český překlad již nemá nám známého autora a první zmínky o ní přicházejí právě od Karla Weise, ovšem v několika

⁵ (Anderson 2003: 243)

⁶ (Reyes 2004: 41–67)

⁷ (Reyes 2004: 42)

nejednotných verzích, kde se český text lehce liší od německého originálu. I přesto se tato píseň se později stala neoficiální „šumavskou hymnou“, která se hraje takřka při každé příležitosti, jak pro česky, tak pro německy mluvící obyvatele, a plní tak funkci „hudebního ukazatele lokální identity“⁸, podobně jako třeba ozvučná dřívka hrající stále stejný rytmus v afro-karibské hudbě. Fenomény, které se stanou ukazateli identity (tzv. identity markers), musí působit dlouhodobě, aby se s nimi mohli všichni členové dané komunity sžít – v mém případě se to bude týkat zejména toho, jak se Eda musel v mládí naučit pro něj zcela neznámý jazyk a taky jak začal hrát na harmoniku české písně – zde bylo výborně vidět, jak jsou hranice identity „pohyblivé a redefinovatelné“.⁹ Z hudebního repertoáru (viz např. výše uvedená píseň, a to jak vzhledem k její textové stránce, tak vzhledem k použití) vyplývá, že Eda svou identitu nevnímal a nekonstruoval jako „buď českou, nebo německou“, ale jako lokální, kde se mísily jazyky zpívaných textů – stejně jako jazyky posluchačů této hudby

Podobně jako Anderson, Reyes ukazuje na hudebních příkladech, že vazby k etnicitě a zemi jsou opět pouze ve světě představ – Woody Guthrie nastavuje ve své písni Americe kritické zrcadlo, ovšem aniž by se vazeb se svou zemí zříkal. Celé zkoumání identity je vlastně spíše o vyhrazení se „nás proti nim“ než o popření své identity a právě píseň tuto identitu spoluvytváří a podporuje. Na Horské Kvildě byla situace podobná: šumavská hudba a texty podporovaly a zároveň vytvářely tuto „šumavskou“ identitu, pokud tedy můžeme o něčem takovém vůbec mluvit.

Další dvě mnou zvolené knihy, které jsem použil spíše jako sekundární a kontextovou literaturu, byly tituly *Šumavští muzikanti ve vzpomínkách Karla Polaty* Ivany Šafránkové a *Český jih a Šumava v lidové písni* Karla Weise.

V první zmiňované knize autorka popisuje muzikantské příběhy, které sepsala z vyprávění svého otce. V nich se otevírá svět jak amatérské, tak profesionální hudby, avšak s důrazem na šumavský původ hudebníků. Zabývá se hudbou v české části Šumavy a účinkováním šumavských muzikantů v cirkusech putujících po celé Evropě, kde se z potulných a amatérských hudebníků stávají profesionální hráči. Zde je také možnost srovnání profesionálních souborů na straně jedné a amatérských hudebníků z Horské Kvildy na straně druhé. Ač se jedná o neobornou literaturu, u níž „je často obtížné ověřit pravost a věrohodnost některých dokumentů, životopisů apod.“¹⁰, relevantnost vůči mému výzkumu je zjevná – de facto se jedná o podobný princip práce (ač u Šafránkové bez teoretického ukotvení), kde informátoři vzpomínají nejen na svůj hudební život.

⁸ (Reyes 2004: 52)

⁹ (Reyes 2004: 61)

¹⁰ (Strauss, Corbinová 1999: 37)

Druhou jmenovanou knihu jsem použil spíše pro porovnání hudebního materiálu, který jsem nasbíral během svého výzkumu. Jak jsem zjistil, ve Weisově knize některé z písní jsou zaznamenány, avšak v hudebním materiálu nejsou výrazné lokální změny. Myslel jsem si, že srovnání Edovy a Weisovy verze mi dá možnost ověřit si případné nesrovnalosti z Edova vyprávění (např. melodii písní, čas a místo vzniku apod.), případně doplnit či opravit nejasnosti. Domníval jsem se, že i kdyby se tato pole nakonec míjela, což se nestalo, nijak by to neubralo na relevanci zvolené metody, jelikož výzkum je „neustálý proces porovnávání a vzájemného konfrontování toho, co je o studovaném problému známo z terénní práce, z literatury a z osobní zkušenosti“¹¹.

Výzkumné problémy, výzkumné otázky

Tato práce má dva základní cíle: jednak popsat hudební svět Horské Kvildy, jak je zachycen ve vzpomínkách mého kmotra Edy Honese, a jednak na základě shromážděných dat odpovědět na otázku, jak vnímá a upevňuje svou šumavskou identitu (nejen) skrze hudbu. Vystalo zde tedy několik podstatných výzkumných otázek:

1. Jaký je hudební svět Horské Kvildy v Edových vzpomínkách (a to v diachronní perspektivě)?
2. Jak Eda reflektuje svoji národní (Němec, resp. český Němec) či lokální identitu (Šumavan) a její případné změny a jakým způsobem se k jeho identitě/identitám vztahují jeho vlastní hudební aktivity?
3. Jakou roli hraje písňový text (např. užívaným jazykem či tematicky) a další složky (melodika, rytmika a také užití písní, tj. kontext provedení atd.) v identifikaci? Jak se vnímání identity odráží na textech písní? Jsou něčím specifické (hudební styl, rytmika apod.)? Jaké užití měla hudba v Edově životě?
4. Jak Eda realizuje a reflektuje hudbu, kterou hraje, a jak skrze ni realizuje svou identitu?

Ve svém výzkumu jsem se samozřejmě musel dotknout i minulosti hudby na Horské Kvildě, jak se předávala a jak utvářela identitu v dané komunitě jak před válkou, tak po válce. Tyto informace ovšem pouze ilustrují dobový kontext.

Z teoretické literatury je zřejmé, že hudba a identita se jednoduše nedá rozdělit – jde tedy spíše o to, jak svoji identitu reflektoval ve svých představách můj informátor, a v jeho hudbě by se právě tyto ukazatele jejich identity měly odkrývat.

¹¹ (Chenail 1998: 29)

Výzkumná strategie

Vzhledem k tématu mého výzkumu jsem provedl kvalitativní výzkum – kvůli velikosti vzorku a mému částečnému insiderovství šlo vlastně o jedinou možnou metodu, které odpovídá i celá výzkumná koncepce. Kvantitativní metoda (např. vyplňování dotazníků) by u podobně malého vzorku byla bezpředmětná a téměř nic bych se nedozvěděl. Výhodou kvalitativního výzkumu také je, že „data jsou přirozeně uspořádána (...) a nejsou vytrhována z kontextu dění“.¹²

Základem mé práce byly dvě metody – zúčastněné pozorování a narativní rozhovory. Polostrukturovaným rozhovorem bych možná lépe cílil na oblasti zájmu, nicméně s kmotrem jsem se dobře znal a věděl jsem, že by mi mohlo ujít velké množství detailů, které se objevily právě v narativním rozhovoru, jak jsem již zjistil při předvýzkumu. Také to, že jsem výzkum prováděl v terénu a v přirozeném prostředí mého informátora, mu dalo možnost se hodně rozmluvit a mně možnost nasbírat co nejvíce dat, ač poté bylo více práce s jejich tříděním a zpracováním.

Ve svém výzkumu jsem také zaznamenal některé z písní, o kterých mi Eda vyprávěl. Sám byl aktivním hudebníkem hrajícím na akordeon a vždy byl velice činným na lokálním hudebním poli. Ač sám není autorem žádné písně, celý život si své oblíbené „kusy“ zapisoval do sešitů s kroužkovou vazbou, ze kterých poté vznikly objemné zpěvníky, které rád ukazoval a také z nich rád hrál. Nebylo tedy těžké ho přemluvit k tomu, aby mi písničky, o kterých jsme se bavili, zahrál, a já si je mohl natočit a vyhodnotit.

Techniky sběru dat

Pro můj výzkum byl nejvhodnější metodou sběr dat pomocí narativních rozhovorů doplněných zúčastněným pozorováním. Podle Hendla jsou narativní rozhovory zvláště vhodné, když existuje „skepse vůči možnosti získat přístup ke zkušenosti jedince prostřednictvím schématu otázka – odpověď“.¹³ Sběr dat probíhal formou rozhovorů, v nichž jsem svého informátora nechal mluvit o jeho životě, a při dalších následujících rozhovorech se vrátil k dříve zmíněným zajímavým tématům a zaměřil se na možná upřesnění. Když se můj informátor příliš odchyloval od zkoumaných témat, tak jsem jej návodnými otázkami pokusil nasměrovat k oblastem relevantním k mému výzkumu. Ptal jsem se zejména na roli hudby v jeho životě, kdo ho naučil hrát, jestli se učil rád, případně vyprávění jak a kde získal první nástroj a podobně.

¹²(Hendl 2005: 161)

¹³(Hendl 2005: 176)

Tyto rozhovory jsem nahrával na kameru a diktafon. Obě tyto možnosti jsem zvolil proto, že audiovizuální záznam mi pomohl důkladněji zdokumentovat neverbální komunikaci během vyprávění i zpívání a hraní. Vzhledem k tomu, že výzkumný terén znám a informátor byl můj příbuzný, objevily se některé rušivé elementy, protože rozhovory se u Honesových odehrávaly v kuchyni po jídle při skleničce likéru. Klíčovou roli tedy hrálo mé vymezení se do role výzkumníka oproti roli hosta na návštěvě, a v neposlední řadě také selekce získaných dat při jejich první průběžné analýze. I proto byla vhodná volba volného narativního rozhovoru s co nejmenšími moderátorskými zásahy ze strany výzkumníka, protože můj informátor se tak necítil nijak svázán ve svém vyprávění, jako by mohl být, kdybych ho konfrontoval například se standardizovanými otázkami v dotazníku. Právě v narativním rozhovoru se objevily významové struktury, které by při cíleném dotazování mohly zůstat skryty. Vzhledem k velikosti vzorku a tématu mého výzkumu šlo vlastně o jedinou možnou strategii. Zároveň v kvalitativním výzkumu neprobíhá sběr dat a jejich analýza odděleně. Vedle nahrávání rozhovorů jsem si psal terénní poznámky, které doplňovaly kdy, kde a za jakých okolností se rozhovory i celý výzkum odehrával. Dle Hendla „systematická analýza začíná čtením terénních poznámek.“¹⁴ Z nich jsem si vypsaly detaily, jako například kdy a kde se rozhovor odehrává, jaká je atmosféra, kdo všechno je přítomen a podobně, abych své rozhovory zasadil do kontextu daného místa. Po každém terénním výzkumu jsem si napsal jakési shrnutí a před dalším terénním výzkumem další positioning o tom, co jsem se v předešlém výzkumu dozvěděl, jak případně změnil mé vnímání výzkumného problému a jak jsem pokračoval ve své práci (např. jaké otázky a témata mi nebyla jasná a proč se k nim chci vracet.)

Doplňující technikou sběru dat bylo zúčastněné pozorování, jehož náplní byl nejen kmotrův zpěv s harmonikou, ale také verbální komunikace (jak se Eda baví s ostatními lidmi, jaký jazyk užívá a zda lze pozorovat rozdíly v jeho komunikaci se mnou oproti hovorům s jeho ženou) a v neposlední řadě i Edův vzhled a sebe prezentace (tj. především jak se obléká). Všiml jsem si i vybavení domácnosti: z dekorativních prvků v podobě vyšitých nebo jinak vyhotovených nápisů na domácím textilu, nádobí a jiných předmětech se dalo zjistit, v jakém jazyce jsou psány, a byly tak dodatečným zdrojem dat vztahujících se k otázce identity mého informátora.

K usnadnění práce jsem použil program Adobe Audition, ve kterém jsem nahrané rozhovory při transkripci zpomalil v čase. Natočený hudební materiál jsem přenesl z diktafonu do počítače, zvukové nesrovnalosti a chyby vzniklé technikou (např. nežádoucí šum) jsem upravil či odstranil v programu Adobe Audition. Rozhovory jsem přepisoval téměř doslovně, tj. včetně všech tzv. plevelných slov. Díky tomu byla možná lepší charakterizace kmotrova jazyka: v češtině sice mluví plynule a zcela bez

¹⁴ (Hendl 2005: 241)

přízvuku, ale je vidět, že má někdy potíže s hledáním správného výrazu nebo si pomáhá německými slovy. Naopak v němčině podobné problémy nemá. Druhou stranou takového doslovného přepisu ovšem je někdy snížená srozumitelnost.

Při transkripci hudebního materiálu jsem použil notografický program Sibelius.

Výběr vzorku; prostředí výzkumu

Můj vzorek byl vzhledem k prostředí významně omezen – ze starousedlíků na Horské Kvildě zbyl právě již jen Eduard Hones, jeho žena Gertruda a jeho bratr Herbert s manželkou. Jejich sestra Anna Honesová je téměř o dekádu mladší a hudebně se nikde neangažovala, tím pádem byl vzorek vzhledem k výzkumné lokalitě úplný. Ve svém výzkumu se však soustředím pouze na Edu, jelikož jsem se chtěl věnovat právě jeho vzpomínkám na hudební život a reflektování jeho identity.

Vzhledem k charakteru výzkumu a určité „odlehlosti“ prostředí bylo nutné provést opakovaný terénní výzkum – dvakrát dva dny přímo v místě výzkumu na Horské Kvildě.

Jak již bylo řečeno, mým cílem byl můj kmotr Eduard, ale nevyhnul jsem se ani tomu, aby do jeho vyprávění zasahovala jeho žena Gerta. Tato setkání byla zcela neformálního rázu a vlastně do rozhovorů mohl zasahovat kdokoliv, kdo byl u stolu přítomen. To ovšem nic neměnilo na podstatě výzkumu a klíčovou roli hrála selekce dat a jejich vyhodnocení.

Analytické postupy

V kvalitativním výzkumu neprobíhá sběr dat a jejich analýza odděleně. Již během prvních rozhovorů vyvstaly úvahy o vhodnosti mých výzkumných otázek a potřebě jejich přeformulování. Za účelem analýzy jsem si záznamy rozhovorů zpomalil a poté přepsal doslovnou transkripcí včetně německých výrazů, gramatických chyb, přeřeků a podobně. Takto přepsané rozhovory jsem rozdělil na segmenty a utřídil data podle jejich relevance vzhledem k výzkumným otázkám a dle tématu vyprávění (např. role not, jaké písně se zpívaly při které příležitosti, jakou měla roli hudba samotná, jakou měla roli v Edově životě apod.). Poté jsem srovnal hudební a narativní materiál. Pro srovnání a upřesnění jsem použil sekundární literaturu (Šafránková, Weis) a informační webové stránky o Šumavě či Horské Kvildě.¹⁵

¹⁵ Oficiální stránky obce Horská Kvilda <<http://www.horskakvilda.eu>>, datum přístupu: 14. 6. 2015; informační stránky o Šumavě <<http://www.sumava.net>>, datum přístupu 14.6. 2015

Hodnocení kvality výzkumu

Můj výzkum se především vzhledem k velikosti vzorku a použitým výzkumným metodám vyznačuje nízkou reliabilitou. Získaná data také nemohu jakýmkoliv způsobem generalizovat a výzkum tím pádem nemůže být hodnotitelný způsobem, jakým by se hodnotily výzkumy založené na kvantitativních metodách. Rozhovory s informátorem probíhaly v narativním duchu tak, aby obrazně řečeno „pokryly“ Andersonův svět představ – to, jak sám sebe a svůj život informátor vnímal. Protože jsem zkoumal jeho svět, jsou tím pádem veškerá data validní.

Důležitá ovšem byla i validita výzkumu z mé strany, tedy ze strany výzkumníka. Pro zúčastněné pozorování je důležitá důkladná sebereflexe, proto z těchto důvodů jsem před výzkumem napsal positioning, kde jsem si ujasnil, proč chci zkoumat právě toto téma a z jakého prostředí pocházím já sám. I to mi pomohlo lépe cílit na výzkumné otázky

Má pozice výzkumníka byla samozřejmě narušena tím, že jsem částečný insider a informátor byl můj příbuzný. Možná i to ovšem otevřelo dveře k tomu, že přede mnou odhalil více, než před cizím člověkem.

Etické otázky společenskovedního výzkumu

Zcela zásadní problém byl v nemožnosti předpovědět, jak bude informátor reagovat na citlivá témata, například odsun příbuzných, úmrtí v rodině a podobně. Výhodou a zároveň nevýhodou bylo to, že Eduard Hones byl mým kmotrem, což mi sice pomohlo ve vedení rozhovoru, protože díky tomu odpadl určitý odstup a případná nedůvěra k cizímu člověku, ale problémem zároveň bylo i dotazování se na určité citlivé záležitosti, protože mi pochopitelně záleželo na udržení dobrých vztahů, ač ten náš role „informátor – výzkumník“ víceméně překračoval.

Jelikož byl Eda dobře známá osobnost nejen v šumavském regionu, byl prvním porevolučním starostou na Horské Kvildě a tuto funkci zastával 12 let a zároveň byl aktivním hudebníkem, nepředpokládal jsem, že by nesouhlasil se zveřejněním mého výzkumu. Anonymizace v tomto případě jednoduše nebyla možná, jelikož můj informátor byl v kontextu (nejen) výzkumné lokality dobře znám a nebylo možné zajistit, aby nebyl identifikovatelný. Z hlediska etiky tedy bylo zásadní od něj získat informovaný souhlas k natáčení a poté zveřejnění výzkumu.

Co mě nakonec překvapilo, byl jeho vděk za umístění mých videí na YouTube, na nichž hraje své oblíbené písničky – dokonce se tím chlubil známým a ke dni 14. 6. 2015 má toto terénní video již téměř 600 zhlédnutí.

2. Šumava a Horská Kvilda jako nositelé identity

V této kapitole se budu věnovat historii Horské Kvildy, dále roli hudby na Šumavě, jak byla popsána v literatuře; to pak srovnám s hudbou na Horské Kvildě, jak mi ji ve svých vzpomínkách Eda popsal.

2.1 Historie Horské Kvildy

Horská Kvilda je malou obcí v centrální Šumavě ležící pod vrchem Antýgl, 1253 metrů nad mořem. Samotná osada je položena v 1075 metrech nad mořem a je tak jednou z nejhůžně položených obcí v České republice. Dnes asi 30 roztroušených domků stojí na zalesněné náhorní plošině s mnoha mokřady a slatěmi. Vzhled i demografie vsi se v průběhu času častokrát měnila, původně osada vznikla kvůli dolování zlata. To postupovalo proti proudu řeky Otavy a vznikaly zde zlatokopecké osady. Přívlastek Horská se nevztahuje k poloze vsi, ale k její někdejší příslušnosti k městu Kašperské Hory.

Horská Kvilda vznikla v místě, kde se spojovala stará Horní zlatá stezka od Grafenau s novější obchodní cestou od Freyungu a Mauthu. Asi nejstarší částí obce je prostor pozdějšího Polaufova statku a hostince, kde se rozdvíhají stezky ve směru z Čech. Lze předpokládat, že vznik usedlosti měl přímou vazbu na zabezpečení provozu na stezkách.¹⁶

Právě zásluhou těchto obchodních stezek ani toto odlehlé území nebylo ušetřeno válečných událostí a to zejména ve třicetileté válce a třech morových ranách po ní, kdy údajně všichni obyvatelé části u Daniele až na jednoho vymřeli.¹⁷

Běžný život v této lokalitě nebyl jednoduchý, zásluhou vysoké polohy se zde nikdy nemohlo rozvinout běžné zemědělské osídlení jako v nížinách, v úvahu připadalo pouze omezené pěstování odolných rostlin, například brambor – jak ovšem dodává Eda, na „Horské“ stejně nerostly.¹⁸ Hlavním zdrojem obživy obyvatel tedy byl chov dobytka a obchodování s mléčnými produkty, ovšem většina obyvatel si vydělávala práci v lese – sběrem hub, borůvek a brusinek, ale zejména těžbou dříví. Těžba zažila svůj vrchol na přelomu 18. a 19. století, kdy se významně rozrostlo šumavské sklářství. To

¹⁶ <http://www.horskakvilda.eu/informa%C4%8Dn%C3%AD-st%C5%99edisko/historie/podrobn%C3%A1-historie-horsk%C3%A9-kvildy.aspx>, datum přístupu: 8. 6. 2015

¹⁷ <http://www.horskakvilda.eu/informa%C4%8Dn%C3%AD-st%C5%99edisko/historie/podrobn%C3%A1-historie-horsk%C3%A9-kvildy.aspx>, datum přístupu 8. 6. 2015

¹⁸ Rozhovor Eda 2014

s sebou neslo i příliv obyvatel do přilehlých obcí – včetně dětí. Ty pomáhaly svým rodičům v lese už od útlého věku a to ještě po 2. světové válce, jak se můžeme dozvědět od Edy¹⁹. Děti do školy chodily nepravidelně a v závislosti na ročním období, případně dle historického kontextu, protože: „(po roce 1945) nebyla škola vůbec a potom...Tak v těch padesátých letech teprve.“²⁰

V roce 1945 se demografický stav Horské Kvildy, podobně jako u většiny příhraničních oblastí bývalých Sudet, drasticky mění. Po odsunu obyvatel zůstala většina usedlostí opuštěna a z původních šesti set obyvatel zde zůstalo pouze několik rodin – včetně rodiny Honesů. Horská Kvilda ztratila v důsledku těchto událostí svou samostatnost a zanikají i její osady Zhůří, Bernstein a Ranklov a také dochází k demolici řady objektů přímo v obci. Jelikož ale Horská Kvilda nespádala do vlastního hraničního pásma i přes těsnou blízkost železné opony, stávala se od 60. let vyhledávaným turistickým cílem zejména díky své poloze.

Po roce 1989 příliv turistů na Šumavu zesílil, zejména díky otevření hranic se Západem. Na Horské Kvildě díky tomu dochází k rekonstrukci mnoha domů i nové výstavbě, v roce 1991 získává obec zpět svou samostatnost. Postupně se i zvyšuje počet obyvatel až na 73 v roce 2008.²¹

2.2 Hudba na Šumavě v historickém kontextu

O roli a historii hudby na Šumavě toho příliš nevíme. Byly vydány některé publikace, které se dotýkají daného tématu pouze okrajově nebo se mého výzkumného prostoru netýkají vůbec, například *Šumava – příroda, historie, život*²², *Tam na Šumavě*²³, z německých například *Gefild unter den Schwarzen Berge*.²⁴ Na tyto poměry jsou v knize Ivany Šafránkové *Šumavští muzikanti ve vzpomínkách kapelníka Karla Polaty* poměrně dobře popsány příběhy šumavských hudebníků, kteří se stávali profesionály u evropských cirkusů, kam na přelomu 19. a 20. století jezdili sezónně vydělávat peníze. Podle těchto pramenů a zejména toho posledního, je zjevné, že hudba má na Šumavě dlouhou tradici a určitá skupina obyvatel si hudbou v průběhu let nejen přivydělávala, ale později se jí i přímo živila. Provozování hudby znamenalo přilepšení do jinak chudého rozpočtu tehdejších domácností, a proto se počet hudebníků zvyšoval. Na konci 19. století se z provozování

¹⁹ Eda 2013

²⁰ Eda 2013

²¹ <http://www.horskakvilda.eu/informa%C4%8Dn%C3%AD-st%C5%99edisko/historie/podrobn%C3%A1-historie-horsk%C3%A9-kvildy.aspx> datum přístupu 14. 6. 2015

²² Kolektiv autorů, redaktor Dudák, V. *Šumava – příroda, historie, život*, 2003, Baset, Praha

²³ Kuncl, P. *Tam na Šumavě*, 2014, Kuncl.

²⁴ Fuchs, A. Luksch, J. Schuster, G. *Gefild unter den Schwarzen Berge*. 1975 Gemeinde Aussergefild.

hudby stalo uznávané a na tehdejší poměry slušně placené řemeslo a Šumava se stala „líhni“ hudebníků pro celé Rakousko – Uhersko.²⁵

Vedle tradiční lidové hudecké hudby, kde převažovaly housle a strunné nástroje typu citera, se na Šumavě během 19. století začala prosazovat také dechová hudba, se kterou se chodilo na takzvané „šumy“. To byly vlastně různě dlouhé výdělečné „zájezdy“ (vykonávané většinou pěšky), ať již po okolních vesnicích či do Bavorska – o šumech více níže. Zásahu na vzniku dechových souborů měli zejména navrátilci z vojenské služby, strávené v rakouských vojenských kapelách, kteří po návratu domů začali vyučovat své přátele na vyřazené nástroje, které si s sebou z vojny přivezli (tato praxe na Šumavě pokračovala až do období mezi dvěma světovými válkami²⁶). V počátcích se dechové hudbě říkalo také hudba panská, případně turecká nebo plechová.²⁷ Dechovka pomalu začala vytlačovat selskou hudbu, ve které dominovaly dudy, housle a případně klarinety. Dle starých hudebníků poslední taková kapela hrála v devadesátých letech 19. století na Malči.²⁸ Vedle vysloužilců na hudební nástroje vyučovali kromě navrátilců se vojáků hlavně vesničtí kantoři.²⁹ Příležitosti k hudebním aktivitám zůstávaly na Šumavě po celou dobu vlastně stejné: hrálo se při každé zvláštní příležitosti, ať již to byly křtiny, svatby, narozeniny, poutě či pohřby.

Problém byl s učebním materiálem, protože hudebníci byli připravováni zejména pro činnost v orchestru a taneční skladby nebyly vydávány tiskem. Proto se rukopisy těchto skladeb půjčovaly a hudebníci si je navzájem přepisovali. Tyto muzikantské knížky, jež jsou vlastně party pro daný nástroj, byly sešité reznou nití a zpravidla obsahovaly něco kolem čtyřiceti titulů. Zapsané skladby jsou většinou anonymní, protože autorské vlastnictví v té době nemělo veliký význam – spíše se cenila práce právě těchto opisovačů.³⁰ Jen u malé části skladeb je známo jméno autora a něco o autorovi samotném. Takto je to například u Ondřeje Hartauera, jenž je autorem asi nejslavnější šumavské písně "Na krásné Šumavě" („Es war in Böhmerwald“), který je ovšem znám zejména pro své sklářské umění. Měl ovšem i hudební nadání a již jako třináctiletý začal hrát na citeru³¹, což je ovšem typický nástroj pro německy mluvící obyvatele Šumavy.

Vedle panské a selské muziky se na vesnicích také objevovaly malé smyčcové soubory, zakládáné vesnickými učiteli, kteří se pravidelně scházeli ke společnému hraní. Tyto malé smyčcové orchestry bývaly doplněny i dechovými nástroji – flétnou, klarinetem, případně trubkou či pozounem. Učitelé

²⁵ Šafránková (2014: 25)

²⁶ Eda 2013

²⁷ Šafránková (2014: 20)

²⁸ Šafránková (2014: 20)

²⁹ Šafránková (2014: 63)

³⁰ Šafránková (2014: 99)

³¹ <http://www.horskakvilda.eu/informa%C4%8Dn%C3%AD-st%C5%99edisko/historie/podrobn%C3%A1-historie-horsk%C3%A9-kvildy.aspx>, datum přístupu: 14. 6. 2015

s takovými tělesy obstarávali především chrámovou hudbu, příležitostně také účinkovali při různých slavnostech a svátcích, případně i k tanci, ale jen na „lepších bálech“.³² Tyto malé soubory se ovšem lišily od souborů takzvaného „štrajchu“, které, ač měly podobné složení, byly amatérského a zábavového rázu a jednalo se spíše o hostinskou záležitost.

Než začala zlatá éra šumavských hudebníků, kteří objížděli s cirkusy celou Evropu, chodívalo se na již zmíněné šumy.³³ Většinou se na tyto šumy chodívalo v době poutí či větších svátků a tato putování trvala týden i více. Muzikanti hráli v několika větších vesnicích, většinou za stravu a pár drobných. Po šumech se chodilo různými způsoby a záleželo na místě, kam se na šum chodilo. Do sousedního Bavorska se chodilo zpravidla pěšky, protože chudoba tohoto kraje muzikantům nedovolovala žádný jiný dopravní prostředek a pro tyto malé potulné party bylo typické trio v obsazení Es klarinet, křídlovka a baskřídlovka.³⁴ Jezdilo se ovšem i do vzdálenějších destinací, jako byly šumy do Ruska, kam ovšem odjížděly již větší, až pětatřicetičlenné orchestry.³⁵ K chození po šumu ovšem potřebovali kapelníci těchto orchestrů koncese, které se musely vyjednat u tehdejšího okresního úřadu. V koncesi bylo uvedeno kolik lidí je v kapele a vymezeno území, na kterém mohli hudebníci svou činnost provozovat, při příchodu do nového místa se kapelník musel neprodleně hlásit u zdejšího starosty. Chození po šumu bylo přerušeno první světovou válkou a ta také znamenala zánik klasického šumaření, zejména z důvodu rozkvětu zábavního průmyslu a vzniku a rozvoji cirkusů, kam se tito dříve šumaři nechávali najímat do angažmá.³⁶ S nimi začaly na Šumavu pronikat i nové moderní tance jako charleston, two step nebo shimmy a zároveň také nové nástroje – akordeon a saxofony.³⁷

Z toho, co píše Ivana Šafránková dle vzpomínek svého otce, se ovšem dozvídáme pouze to, že na hudbu do cirkusů, případně k posádkám byli vybíráni právě šumavští hudebníci. Již se ovšem nedozvídáme, jak a vůbec jestli prožívali svou identitu, jestli byli spjati se Šumavou jako takovou, nebo to byli pouze „nájemní“ muzikanti, kteří svou identitu hudebně nikterak neprojevovali. Jejich repertoár tomu také tak napovídá: hráli spíše identifikačně neutrální kusy, které mohly zabavit široké publikum jak na šumu, tak v cirkuse. To je ovšem běžná praxe profesionálních hudebníků.

³² Šafránková (2014: 23)

³³ Šafránková (2014: 10)

³⁴ Šafránková (2014: 29)

³⁵ Šafránková (2014: 39)

³⁶ Šafránková (2014: 42)

³⁷ Šafránková (2014: 117)

2.3 Hudba na Horské Kvildě ve vzpomínkách Eduarda Honese: před rokem 1945

Historická hudební situace konkrétně na Horské Kvildě nebyla nikdy popsána v žádné literatuře. Proto musím ve svém výzkumu vycházet z jiného zdroje, a tím je informátor Eda Hones. Jak jsem již popsal v metodologické kapitole, tyto informace jsou jeho vzpomínkami, tedy tím, jak si představuje dnes svou vlastní minulost a minulost hudby na Horské Kvildě. Mají tedy, jako všechna data získaná metodou „oral history“ jiný charakter³⁸, než data získaná archivním výzkumem, jako například historické knihy o Šumavě (viz. *Tam na Šumavě*).

Takzvané „muziky“ byly na Horské Kvildě nejspíše od nepaměti, vždy ovšem v rámci amatérské hudební praxe. Většinou byli vesnickými muzikanty lesní dělníci, kteří po práci hráli pouze pro zábavu. Nesmíme ovšem zapomenout, že v době před odsunem německy mluvícího obyvatelstva žilo na Horské Kvildě přes 600 obyvatel a stály zde tři hospody, které dávaly možnost hudebnímu vyžití.

Na tuto dobu, tj. dobu svého dětství, vzpomíná Eda zejména prostřednictvím vyprávění příslušníků starší generace, nebo konkrétně na jejich hudební aktivity:

To znám z vyprávění nebo od jejího (manželky Gerty) otce, ten nás furt chtěl učit...Její otec hrával taky křídlovku. No a tu křídlovku hrával dobře. No a pak tady bydlel na Výhledech můj strejda, to byl otcův bratr, a ten měl baskřídlovku, teda nevím, jestli hrál první nebo druhou...A pak tady byli nějaký kluci tady z Bernsteinu. A jeden z nich byl na vojně v Budějovicích a tam hrál v tej posádkovej hudbě...A protože byl dobrej, tak se to naučil...A potom to tady naučil těm druhejm tak nějak. Ty dechový nástroje jsou v podstatě stejný zhruba...³⁹

V předávání hudby tedy fungovala stejná praxe, jak ji popsala Šafránková ve své knize⁴⁰ – navrátilí se vysloužilci z vojny, kteří hráli v kapelách vojenských posádek, učili ty, kteří měli zájem. Žádná specializovaná škola neexistovala a tudíž se ke společným zkouškám a učení vždy scházeli u někoho doma, každý týden u jiného člena souboru: „Ke cvičení se scházeli každý týden a hráli dobře...“⁴¹ kde se učili písňě jak podle sluchu, tak číst noty:

O: *A to se všichni učili podle sluchu?*

E: *No, potom už měli i nějaký ty noty, to byly Smolík noty...A to básnil její (Gerty) otec, že to byly bezvadný noty. On uměl hrát dobře, on si uměl položit list a jel.⁴²*

³⁸ „Rozhovory vycházejí z minulých prožitků jednotlivce, jsou ovlivňovány časovým odstupem, ale i prostředím, ve kterém vznikají, závisí na osobních motivech dotazovaného, proč rozhovor poskytl apod., a proto jsou údaje v nich obsažené v porovnání s jinými prameny bytostně subjektivní. Celkově jde tedy o dokumenty dodatečně vytvořené, nikoli o prameny v nejvlastnějším slova smyslu, a to navíc v přímé interakci narátora s tazatelem.“ Vaněk (2011:18)

³⁹ Eda 2014

⁴⁰ (Šafránková 2012: 20)

⁴¹ Eda 2013

⁴² Eda 2014

Nejčastěji se jednalo o dechovou hudbu ve složení bas, dvě baskřídllovky, dvě křídlovky, případně klarinet a trubka. Ovšem, jak zmiňuje Eda: „...kapel bylo víc, to bylo na Vydřím mostě, na Kvildě, na Filipce, a tak...Dokonce na Filipce měli i štrajch, housle a citeru a kytara a... kontrabas.“⁴³ Repertoár se skládal z různě starých písniček („...ještě po matce znám hodně“)⁴⁴, předávaných od jedné generace ke druhé:

O: A oni hráli, co je naučili ty ostatní?

E: Jo, co je naučili ty ostatní.

Případně si písně přinášeli z různých míst, například z totálního nasazení v Německu, jako Edův otec: „...písničku „Einmal tät ich spazieren“ – „Já ji znám v němčině, to zpíval náš otec! No, přišel z vojny, vždycky nám to zazpíval.“⁴⁵

Kapely většinou hrávaly na objednávku svých známých:

O: A podle čeho si lidi vybírali tu kapelu? Jestli byli známí třeba?

E: No známí, to asi taky hrálo nějakou roli, se znát s někým...⁴⁶

nebo podle toho, jak se která kapela líbila: „...nebo že hráli dobře nebo se to líbilo lidem.“⁴⁷ Za své vystoupení většinou kapely braly peníze, případně při hraní na zábavě se vybíralo vstupné, ovšem nikterak závratné: „No oni taky něco málo vydělali, vstup byl třeba u Polaufů (bývala chata Polaufovna, dnes hotel Rankl na Horské Kvildě), když se hrálo, tak byl vstup... To její otec vždycky říkal, že: „když si vydělali za první republiky dvacet korun, tak byli rádi.“⁴⁸

Kapely hrávaly při různých svátečních příležitostech – na svatbách, zábavách v hospodě, při křtinách, poutích, pohřbech, masopustu, Vánocích:

„To holt hráli různě po těch pohřbech, a já nevím, Novej rok a poutě, když byly na Kvildě a kde co bylo. Vždycky když šlo procesí, tak šlo do Kvildy (kostel a fara byla vždy na Kvildě, Horská Kvilda k ní byla přifařena), hráli po cestě, a to si ještě pamatuju jako kluk, jak jsme šli s rodičema“.⁴⁹ Chodívalo se i popřát na Nový rok po chalupách. Ty kapely, které měly ve svých řadách bývalé muzikanty

⁴³ Rozhovor Eda 2014

⁴⁴ Rozhovor Eda 2013

⁴⁵ Eda 2013

⁴⁶ Rozhovor Eda 2014

⁴⁷ Rozhovor Eda 2014

⁴⁸ Rozhovor Eda 2014

⁴⁹ Eda 2014

z vojenských kapel, mívaly lepší úroveň, ovšem konkurenční boj zde zuřil spíše v obecné rovině povídaček kdo, kdy a s kým. Poměrně velký počet hudebních seskupení Eda vysvětluje tím, že „nebyly rádia, televize, elektrika, takže každý, kdo měl možnost nebo si mohl koupit nebo zdědit nástroje jeden po druhém, tak to udělal, protože nebylo laciné tenkrát ty nástroje kupovat.“⁵⁰

Kontinuitu hudby v této lokalitě přetrhla nejprve v roce 1938 druhá světová válka, kdy zdejší usedlíci museli rukovat do wehrmachtu, a po roce 1945 zamezil restauraci těchto těles odsun. Pokračovateli těchto vesnických muzik ovšem byli odsunutí obyvatelé, kteří ve svém novém bydlišti v Německu zakládali nebo pokračovali ve svých hudebních aktivitách, například „Kapelle die Michael Klostermann“: „Michal Klostermann ten tam má dechovku velkou. On jinak je policista a vede tu hudbu, a pochází odsad' z Horský Kvildy“.⁵¹

⁵⁰ Eda 2014

⁵¹ Eda 2013

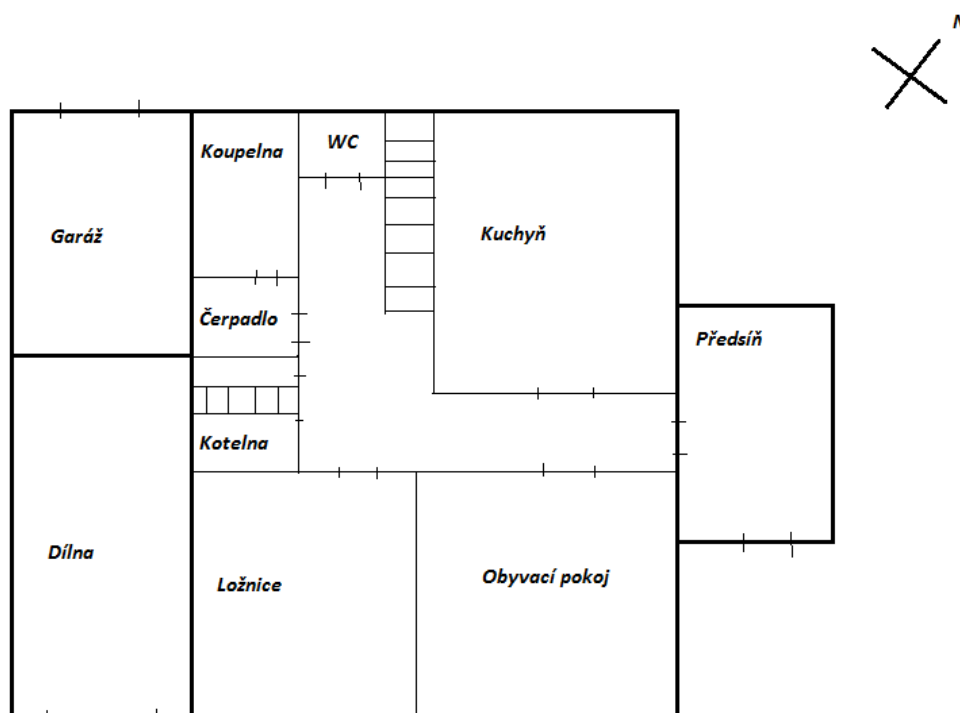
3. Výzkum

3.1 Prostředí, popis místa

„Celá cesta z Prahy byla ve znamení rozmočené a bezsněžné krajiny, která připomínala spíš podzim, než začátek ledna. Silnice byly suché, tráva měla zimní žlutohnědou barvu, někde prosvítaly pole tak, jak byla na podzim zorána. Avšak když jsme nad Vimperkem vjeli do Národního parku Šumava, vše se změnilo. Nejprve se začal ukazovat mezi smrky sníh, když jsme vyjeli výše, byl les už celý zasněžený a dokonce začalo hustě chumelit. Na Horskou Kvildu jsme dorazili kolem druhé hodiny odpoledne a vypadalo to, jako kdyby zima byla ve své největší síle. Sníh byl sice rozmočený a těžký, přesto ale pokrýval celou krajinu, kam až jsme mohli dohlédnout.“

– z terénních poznámek, leden 2013

Honesovic chalupa, kde Eda žil se svou manželkou Gertrudou, byla postavena na konci 19. století. Manželé Honesovi ji koupili v roce 1973 jako polorozpadlou stavbu a s pomocí svých přátel – včetně mého dědy - ji opravili v letech 1973 – 1980 do stavu, který vyhovoval „modernímu“ člověku. V roce 2010 přibily při rekonstrukci i solární panely, plastová okna a tepelný vrt. Ačkoliv byla během mého druhého terénního výzkumu polovina dubna a v nížinách zuřilo jaro, na „Horskou“ jsem přijel v poledne za mírného deště a byly tři stupně nad nulou. I proto jsem cestou sem z odbočky od Vimperku potkal pouze tři auta, venku nikdo nechodil, krajina byla liduprázdná.

Půdorys Honesovic chalupy

Zvenku je nejnápadnější dřevěné obložení a kamenné základy chalupy. Při rekonstrukci byly do oken vsazeny moderní plastové rámy, avšak s dřevěným dekorem, takže nijak nevyčnívají z celkového dřevěného dojmu stavby a podobně jako všechny nové stavby na Horské Kvildě, kopíruje starý styl horských stavení. Vedle chalupy zurčí Hamerský potok, podél jehož meandrů vede cesta směrem k místnímu hostinci a mostu přes potok. Jako všechny chalupy v okolí, ani tato nemá kolem sebe žádnou zeď či plot, čili pouze volně stojí v horské krajině.

Chalupa na staré fotografii

Chalupa na snímku z ledna 2013 – je zde vidět zachování původního stylu i materiálů

Do chalupy se vstupuje přes malou předsíň, prochází se do chodby, která vede do tří pokojů – vlevo obývací pokoj, vpravo kuchyně, dále ložnice, koupelna, toaleta a dále jsou zde ještě dveře do místnosti s kotlem a bývalé maštale, nyní sloužící jako dílna a garáž. Na chodbě jsou též schody, které vedou na rozlehlou půdu, kde je vestavěn malý pokoj pro hosty.

Veškeré společenské dění se ovšem děje v kuchyni, kde je neustále „frmol“ – ať je to už Gerta u plotny, Eda sedící ve svém koutku, kde měl počítač a u jídelního stolu kdokoliv, kdo přišel na návštěvu. V kuchyni se také odehrávalo povídání pro můj výzkum a strávili jsme zde nejvíce času. Jedná se o běžnou a běžně zařízenou starší kuchyň – nábytek z 80. let, na zemi je šedivý koberec, rohová lavice, před ní jídelní stůl a u něho tři židle. Na stěně visí různé obrázky rodiny a příbuzných – jsou tu jak rodiče obou manželů, tak i jejich sourozenci a jejich děti, sami Eda s Gertou jsou bezdětní. Ač jsem u starých manželů, v kuchyni je většina spotřebičů moderních – nechybí mikrovlnná trouba, CD přehrávač, již zmiňovaný počítač, nový sporák s troubou. Na stěnách jsou dekorace, které ukazují dvojjazyčnost domácnosti – nad dveřmi je vyšívaná dečka s nápisem „Dej Bůh štěstí“ a vedle pracovního stolu na stěně zase plaketa s německým nápisem „Im Himmel gibt's kein Bier, drum trinken wir es hier!“ (V nebi nemají pivo, tak ho pijeme tady).

V celém domě během mého výzkumu panuje pořádek pečlivě udržovaný paní domu, nikde se neválel prach, vše mělo své místo, všichni věděli, kde co je. Dokonce i notebook, který když se nepoužíval, byl vždy způsobně zavřený a ležela na něm bílá vyšívaná dečka. Půda, přes kterou se musí projít do podkrovního hostinského pokoje, je též velmi udržovaná, v krabici tu jsou uskladněny sklenice na zavařování, u zdi jsou vyrovnané lyže, v rohu je položena stará ozvučovací aparatura, která se už poměrně dlouho nepoužívá.

3.2 Lidé

Během mého výzkumu jsme se sešli vždy nejvíce ve čtyřech lidech, a to v lednu 2013, kdy byla přítomna ještě má kamarádka fotografka Aneta, jinak samozřejmě Gerta a Eda. V dubnu 2014 jsem byl na výzkumu sám, pouze s manželskou dvojicí.

Eda a Gerta byli v obou případech oblečeni „domácky“, ovšem vždy s určitou mírou elegance – Eda, ač měl na sobě tepláky a papuče, měl vždy čistě vypranou károvanou košili a pod ní bílý nátělník. Gerta i k teplákům vždy nosila buď dámské košile či blůzy. V domě se striktně přezouvalo již ve vchodu, protože v chalupě i přes to, že je v přírodě, nebylo nikdy ani smítko nebo prach.

Před cizími nebo i známými z Čech se manželé vždy bavili česky, němčinu používali pouze, když si nemohli vzpomenout na nějaký výraz. Eda mluvil hřmotným horalským hlasem a česky téměř bez

přízvuku; na Gertině češtině byl téměř ihned poznat její německý původ. Ovšem když byli manželé sami – nebo si mysleli, že jsou sami – bavili se vždy německy v šumavském dialektu, nikoliv tedy tak, jak uvedl Eda v článku časopisu Šumava, že se baví německy, jen když se hádají.⁵²

⁵² „Doma mluvíme česky. Pouze když se hádáme, tak přecházíme do němčiny.“ Pechoušek (2013: 05)

4. Hudba na Horské Kvildě ve vzpomínkách Eduarda Honese: po roce 1945

4.1 Edův život

Eduard Hones se narodil 12. 2. 1937 jako nejstarší dítě do rodiny lesního dělníka. Jeho otec musel v roce 1942 narukovat, jako většina mužů na Horské Kvildě, do wehrmachtu. Před odjezdem na východní frontu ho ovšem zachránily omrzlé nohy při odvodu, takže byl pouze totálně nasazen v Bavorsku a v roce 1945 se vrátil domů na Šumavu. S Edovou matkou Annou měli ještě dalších 7 dětí: „Když nás táta postavil vedle sebe do řady, byli jsme doma jako schůdky.“⁵³ Po válce byly školy pro německy mluvící obyvatelstvo zavřené: „A pak nějaký čas nebyla škola vůbec, pro nás“⁵⁴, Eda tedy až v padesátých letech vychodil pět let české obecní školy, ovšem protože: „...tady byli učitelé, který přišli z trestu sem. Někde zlobili, tak je nacpali sem. A přitom ty neuměli německy, si to dovedete představit, co to bylo pro nás.“⁵⁵

Již po roce 1945 začínal se svým otcem pracovat jako lesní dělník, ale pouze kvůli tomu, že: “Otec neměl s kým jít do práce, tak jsem musel jako nejstarší já, protože rodina se musela žít! Nás bylo, říkám, halda krků.“ Tuto profesi vykonával – krom své základní vojenské služby ve Štúrově - až do roku 1970. Od roku 1970 dva roky pracoval na Modravě na Klostermannově chatě a poté se stal vedoucím rekreační chaty Radotínských cementáren a vápenic v Novém dvoře. Toto zaměstnání nakonec opustil v roce 1978 a opět se vrátil k lesní správě, kde jezdil s nákladním vozem a vozil pracovníky a materiál do lesa. V roce 1983 stal vedoucím malého koloniálu na Horské Kvildě, kde působil 19 let. Roku 1990 se stal prvním starostou Horské Kvildy a tuto funkci zastával až do roku 2008.

V roce 1963 se oženil se svou ženou Gertrudou, která byla také německé národnosti a se kterou se seznámil již za svých školních let. Manželé spolu zůstali celý život a to jak v osobní, tak i profesní rovině – když byl správcem rekreačního střediska, ona byla kuchařkou a pokojskou tamtéž, v koloniálu prodávala s ním. Společně si v průběhu let celkem šestkrát žádali o vystěhování do Německa na základě Benešových dekretů, ovšem vzhledem k tomu, že Eda představoval nepostradatelnou pracovní sílu v lese, je komunistický režim nikdy nepustil. Eda podlehl dlouhodobé nemoci 24. 10. 2014 a je pochován na vimperském hřbitově v hrobě svých rodičů.

⁵³ (Pechoušek: 4)

⁵⁴ Eda 2013

⁵⁵ Eda 2013

4.2 Eda a hudební světy Horské Kvildy

Jak jsem již popisoval v části 2.3, hudební světy Horské Kvildy a provozování hudebních aktivit na Horské Kvildě bylo vesměs podobné těm, jak o nich píše ve své knize Ivana Šafránková. Hudba se předávala na neprofesionální úrovni od hudebníků, kteří se vrátili z vojny, kde sloužili u posádkových hudeb a své nabyté znalosti předávali dál. Většinou šlo o dechové nástroje a hrály se oblíbené lidové a pololidové písně. Základním rysem hudby v této lokalitě je hudební neprofesionalita – kraj byl chudý a hudba tedy byla pouze koníčkem, nikoli činností, kterou by se daly vydělat peníze. Před 2. světovou válkou se ovšem i zde pořádaly placené akce (zábavy apod.), za které muzikanti dostali peníze. Zároveň neexistoval žádný speciální prostor pro hudební aktivity – veřejně se hrálo v hostincích a při různých zvláštních příležitostech (svatby, křtiny, pohřby atd.), ale i zkoušky těchto souborů se odehrávaly přímo u účastníků doma.

Eda se na harmoniku začal učit sám již od dětství, svoji první diatonickou harmoniku získal v osmi letech od hospodské, kdy mu ji jeho otec vyměnil za přídělové lístky na maso, kterých měla rodina s osmi dětmi nadbytek: „...protože jsme měli hromadu dětí, tak jsme měli hromadu lístků, my jsme to ani nespotřebovali ne, doma.“⁵⁶ Sám „párkrát byl“ u učitelky hudby Koňasové, která učila klavír, ovšem to mu bylo při hraní na diatonickou knoflíkovou harmoniku de facto k ničemu kvůli odlišnému způsobu hraní – diatonická harmonika vydává jiné tóny, když se nafukuje či vyfukuje měch, podobně jako u foukací harmoniky a: „s tím nemůžeš nikde vystupovat“. Nakonec jeho bratr Gustav dostal k Vánocům akordeon, a protože se hudbě nevěnoval, připadl Edovi. I přes své krátké vzdělání u učitelky hudby se Eda nikdy nenaučil noty a na akordeon se naučil sám, protože byl: „...sluchač jenom, protože neumím noty a neznám to.“

Ovšem i zde v amatérském prostředí fungoval určitý koncept hodnocení kvality hudby, jak podle složení, případně podle kvality hudebníků: „Protože tyhle ty (kapely) měly někoho, kdo uměl, tam se přitáh z tý vojny, tak byli na lepší úrovni a z tohoto titulu se to kontrolovalo... Teda konkurovalo.“⁵⁷ Každopádně i v německé publikaci „*Kvildy pod černými horami*“⁵⁸ se zmiňují: „že to byla tady jedna z nejlepších kapel, tady ta horskokvildecká.“⁵⁹ Samozřejmě fungovalo hodnocení výkonů i jednotlivců, jak dobře ilustruje Edovo vyprávění o jeho bratru Herbertovi, který hraje na trubku: „No, on umí

⁵⁶ Eda 2013

⁵⁷ Eda 2013

⁵⁸ Fuchs, A. Luksch, J. Schuster, G. *Gefild unter den Schwarzen Berge*. 1975 Gemeinde Aussergefild.

⁵⁹ Eda 2013

všechno, pracovitej, se dřevem, jezdí tady s traktorem... Jen to hraní mu moc nejde.“⁶⁰ Zpěvníky, které si takto vytvořil, nakonec pokládal za „životní dílo“.⁶¹

Po druhé světové válce a odsunu německy mluvícího obyvatelstva se hudební život Horské Kvildy razantně změnil – z původních hudebníků zde zůstal právě pouze Eda. Sám pokračoval v hudebních aktivitách se svou harmonikou, při svém působení v rekreačním středisku Radotínských cementáren a vápenic častokrát hrával pro zábavu zdejších rekreatantů. Hudební aktivity se zde poté udržely pouze sólově, kdy Eda hrál při svém působení na Modravě tamním rekreatantům, případně na rodinné bázi: „Tam sám, tam většinou sám. Někdy mi taky pomoh její bratr.“⁶² Později spolu v kapele hrál Eda, jeho bratr Herbert a dva bratři jeho ženy:

O: A vy jste byli všichni známí v té kapele?

E: Jo, v podstatě příbuzný. To bylo já, můj bratr a její dva bratři, čili moji švagrové.

Zde je důležité zmínit i repertoár, který je u většiny hudebníků chronicky známý – jak již bylo řečeno výše, repertoár se sestával ze stále stejných písní, které všichni muzikanti dobře znají, tak aby si „sedli a hráli.“⁶³ Každý tedy musel znát minimálně písně „Na krásné Šumavě“, „Vzpomínka na Šumavu“, „Svatobor“ případně dechovkové „klasiky“ typu „Proč ten jetelíček“. Jelikož málokdo z nich uměl noty, museli všichni hrát podle sluchu a paměti, Eda si zapisoval pouze texty písní, protože: „To si nemůžeš pamatovat všechno tohle, proto já to mám tohleto napsané ne, slova.“⁶⁴ Většinou se hudba provozovala bez zkoušení, kdy si muzikanti, k čemuž je nutná znalost písní, které se tedy nejspíš hrály stále ty samé dokola:

O: A to hraje pořád ty samý písničky, ne?

E: No, lidový písničky. No to víš, že jo, já mám hromadu, já mam velkej repertoár a německý taky jo, mám taky, mám německý písničky, ještě po matce znám hodně a ty Bavoráci to znají dobře ty starý písničky taky, ještě jo.⁶⁵

Tónina daných písní se určovala podle dechových nástrojů, které jsou většinou laděny v Bb hlase, doprovodné nástroje typu akordeon se tedy musely přizpůsobit nástrojům sólovým.⁶⁶

⁶⁰ Eda 2014

⁶¹ Eda 2014

⁶² Eda 2013

⁶³ Eda 2013

⁶⁴ Eda 2013

⁶⁵ Eda 2013

⁶⁶ „Já většinou hraju tři Bb. Proč? Protože tyhle ty foukací nástroje, ty hrajou líp v F dur, tak já musím mít tři Bb.“ (Eda, video z ledna 2013 - <https://www.youtube.com/watch?v=VpAO5mh5ihM>)

Na určitou kontinuitu bylo navázáno po převratu v roce 1989, kdy se otevřely hranice s Německem. Eda se stal jednou z hlavních postav porevolučního česko – německého kontaktu, protože uměl německy i v dialektu a: „tam překládal taky.⁶⁷“ Samozřejmě: „brali jsme s sebou harmoniky a její (Gerty) bratr Evald byl se mnou a hrála dechovka bavorská.“ Otevření hranic taky znamenalo možnost příjezdu německých turistů do horskokvildeckých rekreačních zařízení, z nichž jedno provozoval Edův bratr Gustav. Tam také byly příležitosti k hudebním aktivitám: „...když Gusta ještě byl na Polaufovně po roce 90, to se hodně hrálo!“. Tato situace ovšem dlouho nevydržela, protože jak Eda vzápětí dodává: „Jenže to je dneska už pryč. Protože my hrajeme jen tyhle odrhovačky a to ne každéj chce. Mladý pokud tam jsou tak už vůbec ne.“⁶⁸

Ač tedy příležitosti k hraní spíše ubývaly, Eda díky tomu, že byl známou osobností a s akordeonem byl vždy pevně spojen, si v posledních letech zahrál například v německém pořadu *Unterwegs in Sachsen* televize MDR, která se v jednom z dílů zaměřovala právě na Šumavu a těsně před svým skolem si zahrál v závětečném dílu seriálu *Policie Modrava* televize Nova.

4.3 Eda a šumavská identita

Identita, odvozená z latinského *idem* („stejný“), je pojem, který zdůrazňuje stejnost či rovnocennost.⁶⁹ Vždy se identifikujeme s něčím nebo někým, s kým máme něco společného, ať už etnickou příslušnost, rasu, náboženství či jazyk. Je potřeba vzít v potaz to, že identita je vždy proměnlivá, je dynamickým procesem a není jednoznačná (ve vztahu k různým lidem nebo v různých situacích se identifikujeme odlišně) a rozdíly se mohou překrývat a ztrácet svoji jasnou podobu.⁷⁰ Navíc má identita dvě základní hlediska: s kým se identifikuji já, a s kým a čím mě identifikují lidé zvnějšku.⁷¹ Na Šumavě je tento fenomén zcela jasně zřetelný už jen kvůli rychlým změnám státního zřízení a tlaku na „oficiální“ identitu „shora“ – původně rakousko – uherští Němci se v roce 1918 stali českými Němci, za války se stali říšskými Němci, kteří byli po skončení války odsunuti a ti, kteří z rozličných důvodů zůstali, se stali i přes svůj jazyk oficiálně Čechy. Tyto rychlé proměny identifikace zvnějšku (popsané události proběhly během sotva třiceti let) velmi pravděpodobně nekorespondovaly se stejně rychlými změnami sebeidentifikace. Jazyková situace nasvědčuje tomu, že sami sebe mohli obyvatelé Horské Kvildy vnímat lokálně jako Šumavany, kteří hovoří dialektem,

⁶⁷ Eda 2013

⁶⁸ Eda 2014

⁶⁹ (Reyes 2004: 48)

⁷⁰ „Identity can be fuzzy and variable for reasons already noted“. (Reyes 2004:49)

⁷¹ „To identify clearly, therefore, *people* must perceive difference, and they must see the need to make that difference recognized.“ (Reyes 2004:50)

kterému nerozumí ani v Bavorsku.⁷² A právě jazyk, konkrétně tento specifický dialekt, je na Šumavě zcela zásadním identifikačním ukazatelem; ve své práci si proto všímám vedle hudby také jazyka. Na okraj budiž podotknuto, že jak hudba, tak jazyk se zde sice stávají ukazateli identity, ovšem nepermanentního rázu⁷³, jelikož jak zdejší nářečí, tak i písně s odcházejícími pamětníky upadají do zapomnění a zároveň tuto pomíjivost starousedlíci prožívají, aneb jak říká Eda: „Až my jednou odejdeme tak je konec.“⁷⁴ Ovšem i tak není tato situace tak jednoduchá – podle jazyka máme sklony člověka posuzovat jako Čecha či Němce, zde se ale setkáváme s případy, kdy – hlavně po 50. letech – jsou zde lidé, kteří mluví německy s šumavským dialektem, česky, jak se museli naučit ve škole a zároveň sami sebe považují za „Šumavany“, kteří zapadají jak do německého, tak i do českého historického a kulturního kontextu. Tato situace se ovšem táhne dál do minulosti, například nejznámější „šumavský“ spisovatel Karel Klostermann napsal sice svou první knihu v němčině, ale angažoval se v českém vlasteneckém hnutí a své nejslavnější knihy o knihy o Šumavě (například *Ze světa lesních samot*, *V ráji šumavském*) psal v češtině a do němčiny byly přeloženy Otto Stelzerem (ovšem ještě za Klostermannova života a svůj překlad s autorem konzultoval).⁷⁵ Je tedy zřejmé, že i Klostermann se identifikoval spíše lokálně než etnicky národnostně na základě jazyka (v dichotomii Němec – Čech).

Pojem identity v tomto regionu je tedy poměrně složitým amalgámem několika fenoménů. O Edovi se říkalo a psalo, že je „nejstarší Šumavák“⁷⁶. Je jasné, že vlivem historických zkušeností jeho rodina v této lokalitě žila nejdéle ze všech, ovšem jak cítil svou identitu on sám, je nepoměrně těžší vysvětlit. Jak již bylo řečeno, na Horské Kvildě před válkou nebyl jediný česky mluvící obyvatel. Několik rodin bylo na Kvildě a na Bučině, kde česky mluvící obyvatelé zastávali klíčové posty na úřadech.

Jazyková situace tedy byla jasně daná – na Horské Kvildě se podle Pechouška mluvilo bavorskou němčinou, ovšem v Edových vzpomínkách se dialekt od této němčiny lišil – zdejší dialekt tihne spíše

⁷² „Maminka její ta ještě umí, ta umí starej dialekt. Tady jak byl. To máš ten Mnichov, Řezno - Regensburg a tak no, tam mluvěj jak my tady, ale ten náš dialekt ten tihne tady k tomu...Jak se to jmenuje, jsme tam byli... K Linzu, na rakouskou stranu. No. Páč jsou určitý věci, který – výrazy – který tady vůbec neznají v Bavorsku třeba... „paradaise“ to jsou rajčata správně, ne. A oni tomu říkaj „tomaten“ správně. Ale oni řeknou paradise. Tady se taky tak říkalo. Potom v roce 90. no, přišli do krámu, sem jich chodilo hodně, zjistili, že jsem zdejší a umim německy, tak chodili, že jo tam, to byla fronta, jsem musel česky, německy, jsem to tam házel, mně to bylo jedno, ne. A taky Storizen, německy je to Tüte – sáček jo. Sáček. Ale to oni taky nerozuměj tady Bavoráci. Jsme se kolikrát u toho nasmáli, když jsme my řekli tohleto tak a tamhleto tak, ne.“ (Eda 2013)

⁷³ „Sometimes they (markers) are permanent, like birthmark or fingerprints. Sometimes they are impermanent lika a password or a code name.“ (Reyes 2004:51)

⁷⁴ Eda 2013

⁷⁵ http://www.kohoutikriz.org/data/w_klost.php, datum přístupu 12. 6. 2015

⁷⁶ (Pechoušek: 2013)

k rakouské němčině.⁷⁷ Eda tedy ovládal „starý dialekt“ a samozřejmě i spisovnou němčinu. Česky se naučil až na vojně, ovšem v pozdějších dobách mu i bez znalosti gramatiky nedělalo problém jednoduše střídat spisovnou němčinu, dialekt a češtinu. Z důvodu nedostatečného školního vzdělání pořádně neovládal německý ani český psaný projev, veškeré texty a zejména ty v dialektu přepisoval foneticky (viz příloha Texty písní).

Z jazykového hlediska tedy Eda stál na pomezí české, německé a šumavské identity. Jak sám uvádí, nikdy se nestal terčem útoků kvůli své etnické příslušnosti: „Nepamatuji si, že mi někdo nadával do skopčáků. Ani na vojně ne. A na Šumavě? Tam jsme spolu všichni žili jako jedna velká rodina.“⁷⁸ I z tohoto tvrzení je znát silná centralizace na „šumavskou identitu“, kde se Eda nevnímá jako Čech nebo Němec, ale čistě jako Šumavan, který by „nemohl žít bez Horské Kvildy“ a sám sebe vnímá slovy: „Já jsem hlavně Šumavák. Tady jsem celý život žil, tady umřu a tady jsem taky doma.“⁷⁹ Podle Andersona je národ – a tedy i národní identita – pouze „imagined political identity“⁸⁰; zdá se, že Eda skutečně na tuto „hru na společenství představ“ nepřistoupil: tehdy se na Horské Kvildě všichni znali, a šlo tedy skutečně o reálnou komunitu, s níž se mohl člověk snadno identifikovat. I to, že na Horské Kvildě nebyly před válkou žádné etnické konflikty, je důsledkem jednak zcela jasně dané kulturní etnicity místních obyvatel, a také tím, že i při kontaktu si zde museli „všichni pomáhat, protože ti tady nevyrostou ani brambory.“ Je také třeba brát v úvahu, že Eda o svém životě vypráví již v 76 letech a bohužel na úplném a doslovném sklonku svého života. Tato vyrovnaná situace byla nejspíše jiná, když byl svědkem v padesátých letech například toho, kdy chtěli místní Češi vyhodit „do povětří“ chalupu smíšeného manželství polesného Steina, kvůli tomu, že byl za války u četníků.⁸¹

Smířlivý tón Eda nasazuje i v případech, kdy mluví o odsunu německého obyvatelstva: „Němci tomu říkaj vyhnání – Vertreibung. A to oni (Češi) nechtěj slyšet, ne. To víš, tam na Knížecích pláních tam bylo přes 800 obyvatel, tam není vůbec nic. Tam bylo napsáno pro pamětníky „vyhnání“ a furt tam na tom někdo škrabal. Nechtěli, ne. Ale to se nic neděje, to je prostě tak, ta válka prostě byla...“⁸²

Případně i to, jak nemohl kvůli své národní příslušnosti studovat: „Tenkrát Němci začli válku, prohráli ji, tak co, tak se nikdo nesral, jestli se tady děti učí nebo neučí, těm to bylo jedno.“⁸³

Odsun jako takový trval až do roku 1947, kdy se provedl tzv. „dodatečný odsun“, při němž bylo vystěhováno z Čech dalších 70 000 Němců.⁸⁴ Zůstavší Němci si ovšem i tak mohli žádat o vystěhování

⁷⁷ Eda 2013

⁷⁸ (Pechoušek: 2013)

⁷⁹ (Pechoušek: 2013)

⁸⁰ (Anderson: 1991)

⁸¹ Eda 2013

⁸² Eda 2013

⁸³ Eda 2013

na základě Benešových dekretů, ovšem některým, stejně jako Honesovým, to komunisté nikdy nedovolili: „Protože my jsme byli mladá pracovní síla v lese. Hnedka to každěj neumí tu práci v lese, ne.“⁸⁵ Do rozbombardovaného Německa se nikomu nechtělo, i to ale dávalo podněty rodinným rozbrojům: „My jsme byli nasraný na ně, že mohli jít a oni byli nasraný na nás, že jsme tu mohli zůstat.“⁸⁶ Ovšem jak dodává: „Já jsem hlavně Šumavák. Tady jsem celý život žil, tady umřu a tady jsem taky doma.“

Identitu Šumavana také posilují texty písní: na ukázkou jazyka a vnímání textů písní ze šumavského prostředí jsem vzal asi dvě nejznámější a nejčastěji hrané šumavské písně „Na krásné Šumavě“ a německou „Mir sam von Void dahoam“, které poměrně dobře ilustrují vztah lidí k této krajině. Ani jedna z písní není lidová, ač obě záhy zlidověly – „Na krásné Šumavě“ napsal ke konci 19. století sklář Andreas Hartauer jako „Tief drin im Böhmerwald“⁸⁷ (autor českého textu není znám) a „Mir sam von Void dahoam“ napsal v roce 1938 Ferdinand Neumaier, skladatel a sběratel lidových písní z německé strany Šumavy.⁸⁸

Ve většině šumavských písní se nápadně opakují slova, která mají dotvářet představu o charakteru Šumavy jako takové, např. „zelená Šumava“ (za povšimnutí stojí i zdobnělina Šumavěnka, která se objevuje ve více textech), „zlatá Vltava“, ale i vytváření šumavské identity a její předávání z generace na generaci (*Můj drahý tatíček, ten na to vždycky dbal, abych tu Šumavu navždycky miloval*). Z textů se dá snadno vyluštit, jak jsou lidé „zelenou“ Šumavou zasaženi, ač z ní nepocházejí („Vzpomínka na Šumavu“) nebo jak láskyplně vzpomínají na svůj rodný kraj („Na krásné Šumavě“).

Texty z německé strany jsou svými tématy velice podobné. Například píseň „Das Lied vom Böhmerwald“⁸⁹ pojednává o mladém vojákově, který tuto píseň snad také napsal⁹⁰ a který vzpomíná na svůj rodný kraj. Objevují se zde ale i realistické písně o práci v lese, s tématy jak si zpívají dělníci odcházející z lesa a opěvují krásu svých děvčat („Mir san von Woid da hoam“)⁹¹, případně jak fouká český vítr do Bavorského lesa („Der böhmische Wind“⁹²).

⁸⁴ http://www.valka.cz/clanek_14778.html, datum přístupu 15. 6. 2015

⁸⁵ Eda 2013

⁸⁶ Eda po rozhovoru a večeři při sklence becherovky v lednu 2013, není v rozhovorech

⁸⁷ http://www.kohoutikriz.org/data/w_harta.php, datum přístupu 14. 6. 2015

⁸⁸ <http://www.waldlermesse.de/die-messe/komponist-und-textdichter/>, datum přístupu 15. 6. 2015

⁸⁹ Přílohy – Texty písní

⁹⁰ http://www.kohoutikriz.org/data/w_tisch.php, datum přístupu 8. 6. 2015

⁹¹ Přílohy – Texty písní

⁹² Přílohy – Texty písní

Eda nahrál několik písni při mém výzkumu v lednu 2013. Všechny písně Eda hrál sám na akordeon a k nim zpíval, někdy z paměti a někdy ze svých zpěvníků. Takto vypadala jeho verze písně „Na krásné Šumavě“.

Celá píseň je psaná ve ¾ metru, jedná se o valčík. Píseň začíná předehrou na akordeon, poté již začíná zpěv, kdy Eda začíná českou verzí. Začíná text první sloky:

*Tam v krásné Šumavě,
Tam víska má rodná,
Po dosti dlouhý čas,
Je mnou opuštěná.*

*Však přece vzpomínka
Zůstala v mém srdci,
Že já na Šumavu
Zapomenout nechci.*

Začíná český refrén:

*Vždyť tam na Šumavě,
Kolébka má stála,
V krásné, zelené Šumavě,
Vždyť tam na Šumavě,
Kolébka má stála,
V krásné, zelené Šumavěnce.*

Po vyhrávce začíná první německá sloka:

*Tief drin im Böhmerwald,
Dan ist mein Heimatort,
Es ist gar lang in her,
Das ich von dort bin fort.
Doch die Erinnerung,
Die bleibt mir stets gewiss,
Das ich den Böhmerwald gar nicht vergiss.*

přichází refrén, který je ovšem frázován jinak než český:

*Es war im Böhmerwald,
Wo meine Wiege stand,
Im schönen grünen Böhmerwald.
Es war im Böhmerwald,
Wo meine Wiege stand,
Im schönen, grünen Wald.*

pokračuje druhá sloka, melodicky i rytmicky totožná s první:

*Nur einmal noch oh Herr,
Lass mich die Heimat sehn,
Den schönen Böhmerwald,
Die Täler und die Höhn.
Dann kehr ich gern zurück,
Und rufe freudig aus,
Behüt dich, Böhmerwald,*

Ich bleib zu Haus.

následuje druhý refrén stejný jako první:

*Es war im Böhmerwald,
Wo meine Wiege stand,
Im schönen grünen Böhmerwald.*

*Es war im Böhmerwald,
Wo meine Wiege stand,
Im schönen, grünen Wald.*

Es war in Böhmerwald

Andreas Hartauer
přepis Oldřich Poděbradský

Eda vokál

Accordion

Solo

8

Voice

Tamv krás - né Šu - ma - vě, tam vis - ka má rod-

Accord.

B \flat E \flat B \flat

15

Voice

ná, po dos - ti dlou - hý čas je mnou o -

Accord.

22

Voice

puš - tě - ná, však pře - ce vzpo - mín - ka, zůs-

Accord.

A \flat E \flat

op2015©

29

Voice

ta - la v mém srd - ci, že já na Šu - ma -

Accord.

35

Voice

vu za - po - me - nout ne - chci Vždyť

Ab Eb

Accord.

41 Ref.

Voice

tam na Šu - ma - vě, ko - léb - ka má stá - la,

Bb Eb

Accord.

48

Voice

v krá - sné ze - le - né Šu - ma - vě - - Vždyť ze - le - né

Bb 1. Ab 2.

Accord.

55

Voice

Šu - ma - věn - ce. 1. Tief drinn in Böhm - er - wald
2. Nur ein - mal noch oh Herr,

Ab Vyhrávka Eb

Accord.

62

Voice

dan ist mein Hei - mat - fort, es ist gan lan in
 lass mich die Hei - mat sehn, den schö - nen Böhm - er -

B \flat

Accord.

69

Voice

her, das ich von dort min fort. Doch die E -
 wald, die Tä - ler und die Höhn. Dannkehr ich

A \flat E \flat

Accord.

76

Voice

ri - nne - rung die bleibt mir steht ge - wiss, das
 gern zu - rück und ru - fe freu - dig aus, be -

B \flat

Accord.

83

Voice

ich der Böhm - mer - wald gan nicht ver - giss.
 hüt dich Böhm - mer wald, ich bleibt zu Haus.

E \flat

Accord.

90 Ref.

Voice

Es war in Böh - mer - wald,
 E \flat Dm D \flat B \flat

Accord.

96

Voice

wo mei - ne Wie - ge stand in

Accord. Eb

103

Voice

schö - - nen grü - nen Böhm - hmer - wald.

Accord. 1. Bb Ab Eb

107

Voice

schö - nen grü - nen Wald.

Accord. 2. Bb Ab Eb vyhrávka

po II. odsazeno

Edův český text se nepatrně liší od toho, který je zmíněn v různých zdrojích,⁹³ ovšem českých verzí je několik a vlastně neexistuje žádná „oficiální“ verze, zároveň se píseň někdy označuje jako „Na krásné Šumavě“ a jindy „Tam v krásné Šumavě“⁹⁴. Na druhou stranu německý originální název i text je pevně daný.

Z nahrávky je dobře poznat, že Eda přechází z češtiny do němčiny bez jakýchkoliv problémů, vše hraje z paměti a nad českým ani nad německým textem nemusí vůbec přemýšlet.⁹⁵

⁹³ http://www.kohoutikriz.org/data/w_harta.php, datum přístupu 14. 6. 2015

⁹⁴ <http://www.sumavanet.cz/www/data/kubovahut/fr.asp?tab=snet&id=1066&burli=>, datum přístupu 14. 6. 2015

⁹⁵ <https://www.youtube.com/watch?v=VpAO5mh5ihM>, datum přístupu 14. 6. 2015

Doslovný překlad zní:

Daleko v hloubi Šumavy,

Tam je můj domov,

Už je to velmi dávno,

Kdy jsem ho opustil.

Ale ta vzpomínka,

Ta zůstane přítomna,

Že na Šumavu nikdy nezapomenu.

To bylo na Šumavě,

Kde stála má kolébka,

V krásné zelené Šumavě

To bylo na Šumavě,

Kde stála má kolébka,

V krásném zeleném lese.

Ještě jednou, ó Bože,

nech mne spatřit domovinu,

Krásnou Šumavu,

Údolí a výšiny.

Pak se rád vrátím

A radostně zvolám:

Opatruj se, Šumavo! Já zůstávám doma.

Překlad Julie Strnadová

Jak na tomto příkladu můžeme vidět, není to jazyk, který by posiloval národní příslušnost, protože jak v českých, tak německých textech písní je minimum zmínek o etnické příslušnosti: jsou to lokální idiomy a téma samotné. V písni Ferdinanda Neumaiera „Mir san vom Woid dahoam“, kterou Eda také zpíval, se objevují témata práce v lese a života na Šumavě a takto vypadá její originál v dialektu:

*Mir san vom Woid dahoam, des kennt a jeda glei,
Wenn`s von den Bergen hallt, dann san ma mir dabei.
Und wenn a Stutzerl kracht, dann san ma mir um d'We`,
Mir san vom Woid dahoam, da Woid is sche!*

*Und unser Häuserl, des ka uns koa Wind vowahn,
Ja, weil ma`s Schindldach mit lauta Stoa eischwar`n.
Unds`s Häuserl steht im Woid, an Steigal muaßt naufgeh`,
Mir san vom Woid dahoam, da Woid is sche!
Und d`Deandln, de ma ham, de machan uns so stolz,
San wia de junga Baam da draußt im Tannaholz.
Uns schlagt des Herz so laut, sehg`n mir de Baamerl steh`,
Mir san vom Woid dahoam, da Woid is sche!*

*Mir san af Straubing zua als lust`ge Bauernknecht,
Weil mir uns ei' bild't ham, des war für uns des recht.
Uns hot nix g`falln da draußt, ham müaß'n gleich hoamgeh`,
Mir san vom Woid dahoam, da Woid is sche!*

Překlad do spisovné němčiny:

*Wir sind vom [im] Wald daheim, das kennt ein jeder gleich,
Wenn es von den Bergen hallt, dann sind wir mit dabei.*

*Und wenn ein Gewehr erschallt, dann sind wir nicht weit,
Wir sind vom Wald daheim, der Wald ist schön.*

*Und unser Häuschen, dass kann uns kein Wind verwehen,
Ja, weil wir das Schindeldach mit lauter [einigen] Steinen beschweren.*

*Und unser Häuschen steht im Wald, einen Steig [Wanderweg] musst Du hinaufgehen,
Wir sind im Wald daheim, der ist schön!*

*Und die Mädchen, die wir [dabei] haben, die machen uns so stolz,
sind wie die jungen Bäume, dort draußen im Tannenholz.*

*Uns schlägt das Herz so laut, wir sehen die Bäume stehen,
Wir sind vom Wald daheim, der Wald ist schön!*

*Wir sind auf Straubing zu [nach Straubing gegangen (zum Feiertag)], als lustige Bauernknechte,
Weil wir uns eingebildet haben, das wäre für uns das Richtige.*

*Uns hat da draußen nichts gefallen, haben gleich heim gemusst,
Wir sind vom Wald daheim, der Wald ist schön!*

Překlad Felix Wegmann

Doslovný překlad této písně:

*My jsme v lese doma, to známe/cítíme všichni stejně,
Když z hor zní ozvěna, tak jsme u toho.*

*A když se ozve výstřel/puška, tak jsme nedaleko,
my jsme v lese doma, (ten) les je krásný.*

*A náš domek, ten nám nemůže odvat žádný vítr,
To proto, že jsme zatížili šindelovou střechu kameny.*

*A náš domek stojí v lese, musíš vyjít pěšinou vzhůru,
My jsme v lese doma, (ten) je krásný!*

A děvčata, která tu máme, ta nás činí pyšnými,

Jsou jako mladé stromky, tam venku mezi jedlemi.

Srdce nám hlasitě bije, vidíme stromy stát,

My jsme v lese doma, (ten) les je krásný“!

Vydali jsme se do Štaubingu (slavit), jako veselí čeledíni,

protože jsme si představovali, že je to pro nás to pravé.

Nic se nám tam venku nelíbilo, museli jsme zpátky domů,

My jsme v lese doma, (ten) les je krásný!

Překlad Julie Strnadová

Většina písní tedy tematicky opěvuje krásy Šumavy a případně lidí v nich, případně vzpomínání na jejich kraj (jako třeba v „Das Lied vom Böhmerwald“⁹⁶ či „Vzpomínce na Šumavu“⁹⁷). Většina textů má nicméně velice podobný charakter a témata se častokrát opakují – opěvují „zelenou Šumavěnkou“ a život v ní, čímž posilují a spoluutvářejí lokální šumavskou identitu.

4.4 Rozloučení s Edou Honesem

„Lidí, kteří se přišli s Edou k vimperské kapli rozloučit je téměř celý hřbitov. Dav se táhne od hrobu až k bráně hřbitova, do hrobu Edu ukládá i jeho bratr Herbert, jeden ze dvou ještě žijících Edovo sourozenců. U hrobu se potom vystřídají tři řečníci, ani jednoho neznám: první popisuje Edův život, druhý se zamýšlí nad jeho úlohou na Šumavě a třetí ho hodnotí ve svých vzpomínkách, nicméně ani jeden z nich neopomene zdůraznit, že odešel „pravý Šumavák“ a že Eda byl se Šumavou „neodmyslitelně spojen“. Všechny proslovy byly v češtině, i kněz potom pronese několik slov a rakev spouští zřízenci a Herbert do hrobu. Dechovka začne hrát šumavskou „hymnu“ Na krásné Šumavě – „Es war in Böhmerwald.“

- z terénních poznámek, říjen 2014

⁹⁶ Přílohy – Texty písní

⁹⁷ Přílohy – Texty písní

Eduard Hones zemřel 19. 10. 2014 v sušické nemocnici v důsledku problémů s ledvinami a leukémií. Pohřeb byl stanoven na sobotu 25. 10. v 10.00 ve vimperské kapli, aby se mohlo sjet i německé příbuzenstvo. O tom, jak důležitá osoba Eda byl, svědčí jak ohromná účast lidí, kteří se s ním přišli rozloučit, tak i množství článků nejen v regionálním tisku. O jeho skonu se psalo slovy jako: „Ze světa navždy odešel Eduard Hones, pravý Šumavák z Horské Kvildy“⁹⁸, případně že: „Zemřel správný Šumavák Eduard Hones.“⁹⁹ Na pohřbu se ovšem ukázalo i to, jak i přes svou lokální identitu byl Eda již pevně zakotven v českém kulturním kontextu - například jedinou německou písni zahraniou dechovou kapelou bylo právě „Es war in Böhmerwald“ a to ještě instrumentálně, v kapli zpěváci zpívali krom latinské „Ave Maria“ pouze české písně, a to i přesto, že minimálně polovina pozůstalých byli příbuzní z Německa. Celá mše i proslovy u hrobu byly pronášeny česky. Nikdo ovšem neopomenul zdůraznit Edův šumavský původ a to, že byl oním „správným a nejstarším Šumavákem“. O české či německé etnické příslušnosti nepadlo ani slovo.

S Edou ovšem krom „správného Šumaváka“ odešla i část historie Horské Kvildy a jeden z mála lidí, kteří hovořili šumavským dialektem, který nám ovšem zbyl aspoň v jeho zpěvnících, na nichž pracoval celý svůj život.

⁹⁸ http://budejovice.idnes.cz/zemrel-eduard-hones-horska-kvilda-dlr-/budejovice-zpravy.aspx?c=A141024_2110485_budejovice-zpravy_mrl, datum přístupu 12. 6. 2015

⁹⁹ <http://www.sumavanet.cz/fr.asp?tab=snet&id=11134&burl=>, datum přístupu 12. 6. 2015

5. Závěr

Ve své práci, jejíž hlavní postavou byl můj kmotr Eda Hones, jsem se pokoušel o dvě věci. Jednak jsem chtěl zjistit, jaký byl hudební svět Horské Kvildy, kde tento člověk prakticky celý život žil. Pokusil jsem se tento svět rekonstruovat prostřednictvím jeho vyprávění, které bylo do jisté míry zarámováno literaturou, pojednávající podobné téma ve vztahu k celé Šumavě. „Edův hudební svět“ s poznatky z literatury překvapivě dobře korespondoval, ovšem obohatil je o konkrétní detaily, takže jej můžeme vnímat velmi plasticky.

Druhý úkol, který jsem si stanovil, bylo porozumět tomu, jak se vlastně Eda etnicky identifikoval. K tomu jsem použil jednak jazyková data (Eda mluvil jak česky, tak německy, tak „starým dialektem“ němčiny), tak data hudební (kombinace obou typů dat je příznačná právě pro etnomuzikologii). Lze říci, že obě datové sady „zpívají stejný nápěv“: hlavním identifikačním prvkem se zdá lokální příslušnost. Eda sám sebe označoval „hlavně za Šumaváka“, a stejně jej označovali i lidé z okolí. Takové – často vzácné – překrytí sebeidentifikace s identifikací z vnějšku nasvědčuje správnosti mé interpretace.

5. Použitá literatura a zdroje

Seznam použité literatury:

Anderson, Benedict. 2008. *Představy společenství. Úvahy o původu a šíření nacionalismu*. Karolinum, Praha.

Chenail, Ronald J. 1998. „Jak srovnat kvalitativní výzkum do latě?“ *Biograf* (15–16).

Hendl, Jan. 2005. *Kvalitativní výzkum. Základní metody a aplikace*. Portál s.r.o., Praha.

Pechoušek, Pavel. *Šumava*. 2013, Správa NP a CHKO Šumava, časopis, podzim 2013.

Reyes, Adelaida. 2004. *Music in America*. Oxford University Press, Oxford.

Strauss, Anselm L. – Corbinová, Julie. 1999. *Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Albert, Boskovice.

Šafránková, Ivana. 2014. *Šumavští muzikanti ve vzpomínkách Karla Polaty*. Regionall, Plzeň.

Vaněk, Miroslav – Mücke, Pavel. 2011. *Třetí strana trojúhelníku. Teorie a praxe orální historie*. FHS UK, Praha.

Weis Karel. 1929. *Český jih a Šumava v lidové písni*. Národohospodářský sbor jihočeský, Praha.

Internetové zdroje:

Oficiální stránky obce Horská Kvilda: <<http://www.horskakvilda.eu/>>

Stránky věnované spisovateli Karlu Klostermannovi: <<http://www.klostermann.cz>>

Stránky věnované Šumavě Jihočeské vědecké knihovny v Českých Budějovicích:
<<http://www.kohoutikriz.org>>

Informační stránky o Šumavě: <<http://www.sumava.net>>

7. Přílohy

7.1 Rozhovory

Zde uvádím dva rozhovory s Edou, které jsem nahrál na diktafon u Honesů v kuchyni v letech 2013 a 2014. Druhý rozhovor byl spíše upřesňujícím a doplňkovým rozhovorem k prvnímu, jsou v něm tedy obsažena pouze témata, která jsou relevantní pro můj výzkum.

Rozhovor 7. 1. 2013

Rozhovor se odehrál v kuchyni staré Šumavské chalupy v Horské Kvildě, kde jsme seděli u stolu já (O), můj kmotr Eduard (E), jeho žena Gertruda (G) a moje kamarádka a fotografka Aneta (A). Rozhovor se odehrával ve velmi uvolněné a rodinné atmosféře.

O: Můžem teda nějak začít?

E: Jo, jo, klidně.

O: Jestli bys nemoh chvíli povídat o tom, jak to tu bylo před válkou nebo jak jste tady žili, jak to tady vypadalo a tak.

E: No tak já jsem rodák 37, že jo, to víš, no a to před tou...

G: Když se to natočí tak nesmíš, tak, musíš plynule, ne!

E: Ale nemusím tak úplně, on si z toho pak něco vybere, co se mu hodí. No... No tak tady bejvaly kdysi muziky že jo, třeba otec tady Gerty byl taky muzikant starej, ten hrál křídlovku, můj strejda Adolf Hones ten hrával baskřídlovku, hrávali tady tři čili, no... V tej době oni chodli každej tejden, i když to byli lesní dělníci všechno, tak prostě cvičili každej tejden, oni hráli dobře, ale to se tak říkalo, že jo...

O: A oni u někoho doma zkoušeli jo?

E: Jo, jo, pokaždý u někoho jinýho. A většinou tady tatínek - nebylo kam chodit do školy, tady je to všechno daleko, že jo. Obecní školu jsme tu měli, ne, v obci nahoře, a takže ten jeden říkali Mandelbaum, to byli jako z Bernštajnu, kluci z Bernštajnu, tam už není nic, tam byli čtyři chalupy a tam není už dneska vůbec nic. To je pryč. A to byli tři bratři, a jeden z nich byl na vojně v Budějovicích za první republiky, pač to i ty Sudety tady chodili na vojnu jako tenkrát. Můj strejda taky byl na vojně, ten se dokonce naučil i česky. No, a ten, to vím jen z vyprávění teda, a ten jeden tam hrál baskřídlovku, mám dojem, že hrával a ty další co s nima chtěli, on těm lidem dával tu školu a naučili se hrát, naučili se noty, to všechno ne a tak nějak...

O: A on hrál na co teda?

E: Baskřídlovku. A ty další dva bratři hráli klarinety, to co potřebovali ne, poněvadž můj strejda hrál baskřídlovku, ten hrál jednu nebo první druhou a ten její strejda, její táta hrál křídlovku, pak nějaký Krikl z Korýtka hrál taky křídlovku, trumpetu, doprovod musel bejt nějakej do toho, tam hrál bas, tak těch osm muzikantů tak mívali tenkrát, ne.

O: Takže vesměs dechy.

E: Jo, plechy, plechy. To byl bas, že jo, dvě baskřídlovky, křídlovky, klarinety a nějakej doprovod, ty trumpety. To vždycky tak bejvá v dechovce. No a takže oni takhle v tomhle se tu prostě hrávalo. Ale kapel bylo víc, na Vydřím mostě taky, na Filipce, tady okolo třeba na Kvildě taky. My jsme rozhraní Kvilda je jihočeská a Horská Kvilda je už západočeská. Ale jinak farou jsme patřili do Kvildy, tam byl hřbitov a kostel. Tady ta naše obec. Ta měla do roku 45, 650 obyvatel. A pak některý utekli, některý prostě zůstali tady, některý šli transportem...To tenkrát přišli, to si pamatuju, jak jeden strejda tam taky přišli a měli papír a za tři dny museli bejt hotový, vodvezli je do Dolní vsi do sběrného tábora a byl pryč. Čtyřicet kilo zabalit a hotovo, odjet. Všechno zůstalo doma. To bylo tenkrát tak, no. Bylo po válce, to byla msta, že jo, začal vlastně Hitler tenkrát ne, o politice tady mluvit nemusíme ne, to všichni víme, jak to bylo, ne. My jsme kolikrát ještě když jsem dělal starostu poslední dobou, že venku třeba jsem debatovali s těma starostama, víš no, a jeden tam byl to byl oni si říkaj černý a červený, černý byli SPD a červený byli CSU, poněvadž v Bavorsku je všechno CSU, oni tam maj dvě sesterský strany, CSU a CDU.

O: To jsou ti křesťanský demokrati.

E: No, no. Unie to je křesťansko-demokratická unie a křesťansko-sociální unie, to jsou dvě sesterský, ty jsou pohromadě, tam budou mít letos volby taky mimo jiné. No a tak tam vždycky šlo taky o to, ten vždycky něco mluvil, ten něco věděl a my jsme měli taky důstojníka na Kvildě, nějakej Fridlevič a ten – no hodí se to k tomu tady taky?

O: Určitě.

E: A ten potom dělal starostu tady po roce 90. A on už v 68 se začal tak trochu angažovat, on taky měl válečnou školu v Moskvě tenkrát a to... No a potom se angažoval v tom 68 a pak ho vyhodili. Pak dělal závozníka na Kvildě u katuše a to byl chudák, on nebyl zvyklej absolutně na žádnou práci ne, von byl filozof nebo co jinak. Na Kvildě dělal u PSáků duchovního otce. (smích) Politickýho ne. A potom v 90. roce on byl vzdělanej člověk přece jen, na Kvildě tam to moc není, tak dělal toho starostu na Kvildě, ne. No samozřejmě, páč jsme museli ven, tak tam bylo pět obcí z Bavorska, pět obcí tady, to

byl Lendštejn, Kvilda, Horská Kvilda, Modrava a Borová lada no a my dole tam z Německa to bylo vzadu začněme - Mauth Finsterau, Hohenau, Noischenau, Noischenau... (zde drmolí, protože si nemůže vzpomenout) Hohenau a Hohenau. Takhle to prostě bylo pohromadě. A tam jsme se sešli jednou tam a jednou tady a já jsem jim dělal tlumočnicka. No a vždycky ten jeden tam z toho Hohenau tam dole ten byl černej, jak jsem říkal to bylo CDU a CSU no a tak chtěl vědět tady pořád něco chtěl vědět jak on byl důstojník a dělal tady na hranicích no já mu říkam: Prosim tě nech, mě já ti tady nebudu nic k tomu povídat, ne. Neblbni, nech mě bejt, já tady s těma lidma musím žít, tady nemůžu ti říct tady co, bude chtít vědět prostě co a jak. No já vím, bych ti moh lecos povídat co a jak, ale nebudu to tady říkat, nebudu si dělat zle doma, ne, to nemá cenu. A věčně se tam taky hrálo a zpívalo takhle, když jsme se tam sešli nebo tady. Vždycky harmoniku jsem a jeden hrál se mnou, nějakěj Helmut Perhanzel, ten hraje saxofon klarinet, kytaru, baskytaru, doprovodní kytaru a ještě harmoniku taky má a na tohle hraje taky trochu. Občas hrál i tady s náma kytáru. Hrál se mnou nějakěj - teď je bejvalej mluvčí - Národního parku Šumava - nějakěj Kantořík, on kdysi dělal redaktora a potom si ho vzali jako mluvčího tady do parku, když Žlábek, jako ředitel končil, no tak šel taky a dělá teďka starostu ve Zdíkově. Tam si koupil chalupu potom a no a s tím jsem teďka hrával, hrávám občas. A on hraje dobře, on hraje i z not všechno když je třeba, on hraje dobře. Klarinet saxofon, altku i tenora, on má oba dva.

O: A to hrajete porad ty samy písničky, ne?

E: No, lidový písničky. No to víš, že jo, já mam hromadu, já mam velkej repertoár a německý taky jo, mam taky, mám německý písničky, ještě po matce znám hodně a ty bavoráci to znají dobře ty starý písničky taky, ještě jo.

O: A tady třeba ty český písničky trochu upadly ne?

E: No to maj rádi bavoráci, ty maj moc rádi.

O: Ale že tady to nikdo moc neprovozuje teďka.

E: No u nás no. Mladý už vůbec ne no, a to když spíš někdo starší třeba jako já a tak a má padesátiny no, se hraje. Pouť třeba ve Zdíkově jsem byl letos... Vlastně loni už. Jsem měl harmoniku s sebou, tak jsme si tam taky zazpívali, zahráli. No a venku tam totiž Klostermann co napsal ty knížky v čestině, tak ty všechny potom vzali venku a oni je přeložili do Němčiny. Oni taky chtěli tu Šumavu, je to zajímavé a vždycky když se ta knížka přeložila tak nás vždycky ozvali a my jsme vždycky tomu hráli česky a německy tuhle Šumavu, Böhmerwald a tak dále tyhle písničky. To bylo náhodou dobrý jo a oni nám to i dobře zaplatili, to jsem hrál já, ten němec venku, ten hrál tu kytaru, ten uměl i dobře zpívat jo, vždycky druhej hlas zpíval dobře no a ten hrál saxofon k tomu a dobře.

O: Ve třech jako.

E: Jo, ve třech.

O: A to jste nezkoušeli vůbec.

E: Ne, vůbec, sedli a hráli. A já jsem už věděl, co se tam k tomu hodí. Nějaká německá nebo napůl, Šumavu jsem hrál vždycky českoněmecky, Vzpomínku na Šumavu, to mám taky českoněmecky, já mam hromadu takovejch těch písniček českých dobrých, který jsou v němčině. Já jsem sehnal z Budějovic zpěvník od – kdybych věděl, jak se jmenoval – co Budvarka taky psala tam, maj hromadu písniček těch lidovejch, ale v německym textu. No, a když hraješ venku třeba tak nemůžeš pořád hrát jenom česky, to unavuješ, protože oni tomu nerozumí, tak prostě ho unavíš. A když tam dáš jednu sloku němčiny v tom, jo tak to už je tam potlesk.

O: A ty písničky třeba jsou textově podobný.

E: Jo, a je to náladová muzika česká lidová. A to maji voni hrozně rádi venku. A vždycky když hraješ německy tak „Zahraj českou nějakou, jo“. A tak oni mají rádi tohleto.

O: A tys měl spíš německý písničky odsud nebo to jsou přímo český písničky.

E.: No to jsou český taky s německym textem ne. Böhmerwald to je stará písnička. To složil tady odcaď to složil na Zlatej studni nějakej Hartauer. A ten, to jsi možná čet někde, a ona je v němčině byla psaná a je to v češtině ne, to mám taky napsaný, ale to už taky znám nazpaměť. A vzpomínka na Šumavu taky, ne. A to jsem si zas sehnal už od Budvarky ne, na nějakej pásce někde. Poněvadž já melodii znám a potřeboval jsem ty slova k tomu ne. Nebo taky jedna písnička je tam pěkná, ale to nemůžu tedka sehnat, to až na tom by jí hráli tady na tom – jak se to jmenuje zase ten... Já mám díru zas někde tam – ten... Jak se jmenuje – Šlágř! A tam maj písničku neilich tok in ich spazieren– já ji znám v němčině, to zpíval náš otec! No, přišel z vojny, vždycky nám to zazpíval. A to tam hrajou, ale přesně to samý úplně je přeloženo do češtiny a melodie stejná, ale má jinej českej text a ten bych potřeboval. Ale já si to nahraju, až ji chytnu tak si to opíšu a tohle to se dá zatelefonovat a oni mi pošlou desku, nějaký cédéčko nebo dvdčko a je to. No a já si to pak opíšu.

O: Jasně. No, a když se vrátíme k tomu starýmu, když tady byla jedna kapela.

E: No dřív ta kapela, se hrálo, já nevím, svatby když se někdo ženil a tak. Hrávali vždycky k tomu nebo v hospodě byla zábava.

O: Nějaký pravidelný muziky třeba tady byly?

E: Jo byly muziky tady, ano. Na Filipce třeba, tvůj otec (obrací se ke Gertě) ten se ženil myslim na Filipce měl svatbu. U Pilera.

G: Já nevím už.

E: Jo to já si pamatuju ještě, jak to vyprávěl. No... Nebo u Polaufa tady. Tady byly hospody tři, to bylo nahoře u Polaufa, potom tady venku ta ještě stojí, teď jí někdo koupil a opravili a pak nahoře, tam jsou jen dvě chalupy a mezi nima byla hospoda taky. Ale ta patřila do Kvildy už, to je Vydří most. No to patří do Kvildy už ne. No tak takhle...

O: A v každý tý hospodě byla zábava?

E: No to vždycky tak nějak. No nevím, pouť hlavně když byla tak byly vždycky zábavy se hrálo, já nevím, jestli na vánoce nebo na Velikonoce, potom masopust... To chodím hrát ještě teď s tím Kantoříkem do Masakovej lhoty, vždycky on a já chodíme.

G: A dřív chodili taky popřát...

E: To se chodilo tady i po barákách. Na Novej rok zahrát, popřát. No se chodilo, já jsem ještě s jejím bratrem byl, s harmonikama dvě on hrál taky na harmoniku a vobešli jsme to ne. A když jsme skončili tak jsme prostě kulhali. (smích)

O: No a tady byla jedna kapela a ty kapely si nějak konkurovali, nebo i s těma z ostatních vesnic?

E: Myslím, že ani nějak moc ne. Záleží na tom, která a jak. Protože tyhle ty měly někoho, kdo uměl, tam se přitáh z tý vojny, tak byli na lepší úrovni a z tohoto titulu se to kontrolovalo... teda konkurovalo ne. No to víš, že jo, ty byli jako dobrý no. Jenže to všechno potom po 45 roce, nebo válka vlastně ještě to už oni museli rukovat, to bylo nějak v 41 roce, 38 39 začla válka ne, tak museli jít na vojnu a tím se to tady přetrhlo, byl konec a potom přišel 45 rok... No já jsem tady chodil ještě taky do německý školy dva roky. No, tak právě jsem s tou němčinou o kapku líp než moji bratří tady. Páč přeci jenom ty první dva roky, který byly tak se tam něco zůstalo, že jo. A pak nějaký čas nebyla škola vůbec, pro nás, jo. No a pak česky se učilo. My jsme neuměli ani slovo! Ani slovo česky a tady byli učitelé který přišli z trestu sem. Někde zlobili, tak je nacpali sem. A přitom ty neuměli německy, si to dovedete představit, co to bylo pro nás, já si myslel ježišmarjá já si zlomim jazyk, to se nenaučim v životě tu čestinu, když tam začal a učil nás třeba z nějakých obrázků - stůl, židle, já nevím, kůň kráva, tele, slepice a tak. A z toho...Wörterbuch .. českoněmeckej slovník. No a z toho kdyžs potřeboval něco říct, tak z toho se to dalo. Tam nás učil.

O: Ale to nebylo na Kvildě už ta škola ne.

E: To bylo tady přímo tady.

O: I ta česká?

E: Jo, jo, jo. Potom i ta česká no. Ano. I ta česká tady bývala.

O:A kolik tady zůstalo lidí po 45 roce?

E: Tady říkám 600 lidí, přes 600 lidí tady bydlelo, to uteklo, něco bylo vystěhovaný no a zůstalo- Pak nějaký šli na vlastní žádost, prostě, 62, moje teda jedna šla v 60 roce jako poslední, na vlastní žádost potom, to museli i zaplatit něco a my jsme taky žádali, my jsme chtěli taky pryč jo, jenže oni nás nepustili, poněvadž – to si ještě pamatuju tu, jak to maj vždycky napsáno, že „naše cesta do zahraničí není v souladu se státními zájmy“ tak. Tenkrát, no. A teďka jsem zase odbočil, ale to nevádí – to na to přijdeš, až to pustíš, to na to přijdeš, slyšet to bude, ten můj hlas většinou slyšet je, no. A tak nás nepustili ven, poněvadž my jsme byli 4 chlapi mladý, jsme dělali v lese, to potřebovali, tak nás nepustili. Třeba její (Gerty) bratr, taky chtěl, ten se zabil na motorce pre Kvidlou, Franta. A ten chtěl taky žádat v zimě.

G: Žádal!

E: Žádal taky o vystěhování, on byl tady zezdola no. Už měl dvě děcka, holku a kluka a oni ho nepustili. A když se pak zabil na motorce, před Kvildou, to bylo v roce šedesát...

G: Sedm.

E: ...šedesát sedm, ano, tak přišli z těch Klatov, poněvadž tady zbyly tady dvě – její maminka, její otec, sestra – ta už byla ale starší – ona dvě děcka, a el on už nebyl, jestli se chce vystěhovat, tak nemusí už žádat, že tohleto co si postavil, co on zařídil, to platí. A ona nemeškala a šla. Oni tam měli nějakou tetu taky venku tak jim zkraje pomohli. Oni jsou tady u Dingolfingu venku no a ona potom si postavila pěknou chalupu a ten kluk se vyučil automechanikem, ta holka se vyučila prodavačkou – tam. A on má teďka bezvadný postavení ten kluk, ten Franta. On se soukromě učil jako automechanik, on mu málo platil a tam kousek je BWM, to je velká fabrika a BMW to je z dneska jedno z nejlepších vozů co se vyváží a šel tam dělat a že byl dobře a šikovnej, tak byl vybranej a dělal dělal dělal...Mistra, půl roku nějakou školu a on má dneska 7000 ojro plat, tak si to přepočti ne. Žije jak to... Oženil se, má chalupu postavenou pěknou...Toho mám taky na skypu tady. Ale ona nejde k tomu, ta...

G: Švagrová naše.

E: Švagrová no, maminka, ta se už nevdala ale tam. No jsme se dostali k tomu, ale to taky nevádí ne? No a ta potom nevdala už ne, takže tam postavili si chalupu pěknou a tak a všechno a on jezdí do

Dingelfingu a má ranní nebo odpolední šichtu. A ona je zdravotní sestrou, ona dělá jen na půl úvazku, ne. Nějakýho doktora dělá, něco no. Žijou tam dobře no.

O: Jasně. A když se teda vrátím, tam v tý škole vás učili třeba nějaký český písničky nebo tak nebo vůbec.

E: no pamatuju si na první ne, no bože můj. Pec nám spadla, ne. Tak my jsme zpívali „Peclapacla“ protože jsme neuměli vyslovovat ne. Nebo takhle všichni, když nikdo nerozuměl, tam bylo asi sto dětí v tý škole jo potom zkraje, než se to vystěhovalo. A tam nikdo neuměl nic, no tady se mluvilo německy.

O: A to byl kolikátý rok tohleto?

E: Tohle to, to je...45 je konec, to nebyla škola vůbec a potom...Tak v těch padesátých letech teprve, začla ta česká škola tady. Protože tady byly pořád nějaký děcka, tak jsme museli něco... Ačkoliv tenkrát němci začli válku, prohráli ji tak co, tak se nikdo nesral, jestli se tady děti učí nebo neučí, těm to bylo jedno. Jenže my jsme dělali v lese, my jsme vydělali pěkný peníze tím v tom lese tenkrát. No my jsme tu práci uměli, protože náš otec ji dělal celej život ne! Já měl po ňom, já byl nejstarší a jeden za druhým jsme se naučili jeden od druhýho ne.

G: Ty školy nebyly, jak měly bejt.

E: No to žádná škola, to bysme uměli neuměli. To je škoda dneska, že jsem 4,5 nebo necelých 5 let měl obecnou školu. Ale taky jsi musel no... Jsem říkal, že jsem dělal tady na tý obci, já tam měl sekretářku vždycky nějakou ne. No a člověk to potřebuje psát něco každou chvíli né.

G: Pravopis.

E: Ten no. Gramatika mi chybí. Já píšu německy i česky, ale samozřejmě chybně, ne. Co si budem povídat, ne.

O: A kolik to mělo tříd ta škola, když tam bylo sto dětí.

E: Tam byly dvě třídy.

O: Takže po padesáti.

E: No to určitě no. No a to netrvalo dlouho. Protože ty se stěhovali pryč, že jo, ty vždycky přišli, odstěhovali nějaký, nějaký utekli no a tak tu bylo čím dál tím míň až nakonec tam tu školu zrušili.

O: To trvalo docela dlouho teda to odsouvání těch lidí.

E: No no no no no. Šli pryč no a my jsme chtěli nakonec, každej chtěl jít kdo... Všechno šlo, tak jsme říkali, co my tu budem dělat a nepustili nás. Protože my jsme byli mladá pracovní síla v lese, ne. Kdo přijde... Hnedka to každej neumí tu práci v lese ne. Takže dodnes nenadávám a nenaříkám, že jsem tady zůstal, dneska mi to je jedno, dneska můžu jet kam chci, jenže tenkrát jsme nemohli kam jsme chtěli někam na návštěvu, to nešlo...

G: Některý lidi šli těžko tady odsad'. Vůbec ty starý.

E: No ty starší lidi vůbec. Naše matka ta nechtěla nikdy jít.

G: Hm. Naše taky ne.

E: Nechtěli nikdy, ty jsou pochovaný tady ve Vimperku, moji rodiče i její rodiče. No takhle to šlo dopředu, kdyžtak se mě zeptej na něco, co a jak...

O: No a potom nějak tu školu ji jako dodělal a začal jsi v tom lese.

E: No, to jsem už dřív. Pak se to všechno odstěhovalo, otec neměl s kým jít do práce tak jsem musel jako nejstarší já, protože rodina se musela živit! Nás bylo, říkám, halda krků. Tak jsem musel já s nim jako nejstarší do toho lesa pomáhat mu. Máma říkala „Toho kluka odděláš, podívej se“... Ale já jsem prostě byl nejsilnější ze všech ne, mně to prospělo de facto. No a pak jsme jezdili s koňma a po celý čas nějak tak a přitom jsme se naučili i hrát trochu pak přišel, to nevím jestli můžem dát s tou harmonikou, když jsem měl hrát na tej Polaufovně, kdy jsme byli s tím mým tátou, jsme měli pole na Novejch domech, to je pod Zhůřím kousek šli jsme domu a že jdeme na pivo, nebo jdeme na pivo, já jsem byl ještě kluk, to mi bylo 8, 9 roků. A tak jsme šli na pivo a vidim tam tu harmoniku nahoře ne, to byla hohnerka, dvouřadovka. A já říkám „Čoveče táto, ta harmonika...“ a on: „Nemáme peníze, nemůžeme nic kupovat.“, ne. A ta uměla dobře německy, ta pocházela z Novýho dvora ta Růžena, co byla s tím Oldřichem nahoře, páč její maminka byla taky Němka, ta byla z Hutí. Tenkrát se to holt takhle provdalo holt, Němka, Čech a opačně no...

O: A tady nebyla vlastně žádná zášť národnostní.

E: Nenene, vůbec ne. U nás tady žádný Češi nebyli vůbec, na Kvildě byli čtyři rodiny

G: To se vůbec neznalo takový věci.

E: To neexistovalo. Si nepamatuju. Vůbec, nic takovýho. No a ještě i po tom... Po těch padesátých letech a tak oni nás nechali žít, nechali nás bejt, my jsme se nezlobili, my jsme udělali naší práci, protože peněz bylo třeba, my jsme vydělávali slušné celkem peníze v tý práci, to byla těžká práce, ne. No tak nás nechali bejt, tak to šlo až do roku 68 po 68 zase ta normalizace potom ne.

G: Tu harmoniku jsi nedopověděl.

E: Tu harmoniku musím dopovědět! To víš, jak jsem se zamotal zase. No a dobře no, ta harmonika dobře no. A ona povídá ta Oldřichova – no jak ona byla zezdola ta Olřichova tak jsem se dostal jinam - „Gib mir ein fleischkarten.“ Dáš mi prostě nějaký lístky na maso, my měli dost, ty tenkrát bylo maso na potravinový lístky, tenkrát, ne, v těch padesátých letech začátkem. No tak jsem říkal: „No to bysme mohli, ne“, protože jsme měli hromadu dětí tak jsme měli hromadu lístků, my jsme to ani nespotřebovali ne, doma. No takže potom „Tak jo, tak si vem harmoniku domu“, tak jsem ji měl doma. Tak jsem tam hrál, to byla ta... Jinej tón ta diagonische, diagonická nebo jak se to mu říká česky.

O: Diatonická.

E: No, no diatonická. Tak diatonische v němčině, páč Němci taky hrajou oni maj tyhle knoflíkový harmoniky maj od Švýcarska tak. No a tak s tím jsem já potom hrál trochu. No pak, ale poněvadž s tím nemůžeš nikde vystupovat hrát a kluk a tohle tak dostal... Gusta se učil na klavír, nahoře nějaká učitelka Koňasová, matka ta učila hudbu a taky učila děti nahoře tady a ten chodil na klavír k ní, ona byla virtuoska na klavír, konzervatorist... Ona učila hudbu. Já jsem tam taky potom šel. K tomu se dostaneme. No a Gusta dostal potom pianovku (harmoniku) bratr, k ježíšku jednou. Ten se k tomu neměl, ale já jsem to vzal a zkoušel jsem, zkoušel jsem to doted' a hraju dotedka a samouk. Ale byl jsem tam asi třikrát nahoře za tou učitelkou, co mi vysvětlovala co je tónina abych, věděl co je tónina

O: A jinak ses učil sám všechno teda.

E: Jinak sám, jinak sám.

O: I ty basy a tak?

E: No jo, basy k tomu všechno. Ucho všechno, uško mám docela dobrý. Sluch, hudební sluch je třeba. No a tak tam potom se to rozvíjelo, rozvíjelo na tej harmonice s jejím bratrem, ten taky hrál harmoniku, tak jsme tu tak spolu, a další pak Herbert, to je můj bratr zase trumpetu trochu, ale trumpeta ta chtěla se učit, páč to chce základ. A dodnes to nějak na ní hraje jakž takž, ale nějak to moc nefunguje. Neladí to moc a tak dále, on za chvíli prostě... Není nátisk, to chce trénovat drobet, to chce trénovat. A já mám na harmonice hotovej tón. No tak jsme tak nějak pořád se hrálo hrálo hrálo a byli jsme čtyři potom, to byl buben, harmonika, trumpeta a ten hrál harmoniku její bratr, baskřídlovku – to jednou táta s náma jsme cvičili tady byl - nevím jestli jsi tady byl s náma - foukl do tý baskřídlovky co tam měl „To nemůžeš foukat nosem, to musíš lehce!“ říkal tvůj táta, tak jsme si spolu zahráli s ním Od tábora až k nám. No a tak holt jsme tak hráli hráli hráli až ted' a sem tam jenom tak,

ted'kon s tím Kantoříkem nebo s tím Němcem venku čas od času, že jsem se tam sešli, tady sešli a tak to chodí sem tam.

G: Ted' už tolik ne.

E: A ted' už moc ne. A já už taky všechno neberu. Jsem unavenej, mě to unavuje ne.

O: A třeba ty písničky, ty ses učil takhle od sebe nebo...

E: Převážně. No tak já si to i německy jsem si to natočil třeba z rádia, když se mi nějaká líbila a tu jsem si pak opsal. Texty aspoň. A melodii jsi musel dostat do ucha. To víš, že to nebylo, sem tam nějaká chyba tam byla, to nebylo bez chyby, znáš to, ty bys mi říkal: „Co to hraješ tady ne“. (smích)

O: No a jinak ten repertoár měli všichni podobnej.

E: No no, to uvidíš, já tam mám hromadu, velkej, jsem moh hrát... Svatby jsme hodně hráli, tady okolo nějaký narozeniny, zábavy velký ne, to jsme nehrávali, to bylo slabý. My jsme měli potom dokonce nějaký zesilovače taky víš k tomu, ale to nebylo ono, to nesedělo nějaký pořádný, jsme neměli peníze a tak halt takovej klump jsme dávali dohromady no, jak se z toho hrálo.

G: Nebylo to nic moc, no.

E: No, ne no. A potom jsem si koupil tuhleto harmoniku - weltmeisterku, tu jsem si koupil po roce 68, protože jsem měl už taky takovou... Pryč, a koupil jsem novou weltmeisterku, ta stala tenkrát 7800 a to bylo co s penězma, to je po roce 68 69, a to jsem za poslední peníze koupil potom v Plzni nějakou ledničku a tuhleto harmoniku, ne. Já už jsem ji nechal zase několikrát vyladit, ne. No ono to občas začne škrkat a je třeba to vyladit...

O: No a potom sem přišli nějaký lidi jako Češi nebo tu zůstali akorát jenom ty Němci.

E: Nenenene, to bylo málo, vidíš to, to je dobrý... A pak byli tady vždycky hajný tady byli, polesí, polesnej.

G: To byli Češi.

E: To byli Češi už pak po roce 45. No a ted'kon po roce 90 ted' se tady postavily...Postavili jsme tady 13 chalup, 13 parcel. No a ty si tady postavili a žijou tady taky. Po mě to bere nějaká učitelka, nějaká Mládková, který si tu taky postavili chalupu, koupili parcelu a on jezdí do Prahy do práce a on dělá nějaký účetnictví velký, on je inženýr a ona je učitelkou, ona jezdí učit do Sušice na gymnázium a má Matfyz. Víte co to je, ne. No a ona dělala taky potom tady účetní asi 4 roky a celkem jsme vycházeli dobře, páč ona byla šikovná, když jsem potřeboval něco napsat tak ona to uměla dobře no. V tomhle

tom jsem musel tohle dělat takhle, protože sám jsem nebyl, ale jinak vystupovat jsem já mohl, já jsem sehnal všechno, ne. Sehnal jsem parcely, tady, ty jsem prodal, sehnaly se peníze, stavěli jsme všechno to šlo. Hele já jsem, my když jsme začli v roce 90, jsme začli jako obec tady, neměl jsem ani korunu. Jsme měli ten krám tenkrát, to si budeš ještě pamatovat a trošku z toho jsme museli, vedle jsme měli jeden pokoj, to bylo moje vedle a tam jsem musel... Začali jsme z ničeho, nic, vůbec nic! A jen tak abych doplnil, když jsem to předával v roce 2008, 18 let jsem tady starostoval jo, tak jsem předával hodnotu, 27 a půl milionu. A to jsem musel sehnat dotace. A ony byly, v tej době byly dotace jo. A bez nějakých těchle, halda lidí chtěla stavět.

G: Tenkrát nikdo nepodplácel.

E: Oni se snažili! To jsem neudělal. No když mi chcete dát něco, tak mi dejte nějakou flašku to my si tady spolu vypijem, ale žádný peníze si nevezmu.

G: Eda byl poctivej.

E: Nikdy. Absolutně nikdy ani korunu nebo. To se vždycky někdo někde prokec jako dneska a seš pryč. No a konec. To jsem nedělal, absolutně. Nechtělo se mi už, skončil jsem teďkon 2008. Jsem skončil, a už to nedělám.

O: A když se vrátíme k té muzice dřív ještě, ty kapely nějaký tady zůstaly třeba na tý Filipce nebo Modravy.

E: Nenenenene, nezůstalo vůbec nic, to šlo všechno pryč.

O: A potom tady bylo něco jako hudebního?

E: Nebylo, to co jsem dělal já s těma klukama tady, to bylo všechno, jinak tady nebylo nic.

G: A Kriklojc kluci?

E: Jo no ty potom šli ven, v 60. roce. Šli ven, ty dva hráli a Stein co byl nahoře, hrál housle a oni pak, oni byli dva mladší starší kluci a ještě Němci a oni nechtěli jít na vojnu, odmítli jít na vojnu, tak je zavřeli. A měli zákaz pobytu tady na Horské Kvildě na Šumavě, byli ve Falknově.

G: Až tam se dostali.

E: Až tam nahoru se dostali, ten studoval učitele, ale on potom musel jít na vojnu za Německa, no vrátil se, pak to nějak nedodělal, pak taky dělal v lese tady no ten Franta, ten hrál housle a trumpetu – dobře a ten Ruda hrál harmoniku. Já jsem s nima taky hrál nějaký čas buben.

G: Ty to uměli taky dobře.

E: Ty to uměli dobře. On to zas ten Franta, na tej, ten znal i noty. A ten Stein to byl nějaký polesnej, ten taky hrál housle, to byl zas člověk, který měl Němku taky a on byl u četníků za války, pak ho chtěli vyhodit do povětří, my jsme tam přišli a co se tam něco to, tam byli lidi a chtěli ho vyhodit do povětří, bůhví kde byl, celou tu chalupu i s ním i s rodinou. Přišli na to, ale pak se nestalo nic ne. Ono to bylo začátkem 50. let. V tej době. No to po 45. roce sem přišli tyhle ty lidi, on sem přišel odněkud zeshora ze severu ne on tam dělal někde nějakýho u četníku byl, on uměl perfektně německy a česky ne a dělal polesnýho. A on študoval hájemství nebo lesnictví, tak a dělal adjunkta tady na Hutích zamlada z první republiky ten Stein. On uměl dobře vyprávět, ale on brzo zemřel v roce 57, zemřel.

G: Infarkt ne.

E: Ne to nebyl infarkt, to byla plicní embolie.

G: Aha...

E: Plicní embolie. A pak se odstěhovali na sever nahoru. Páč ona tam měla sestru, za dva roky se odstěhovali tam k nim a že bude tam. Oni tam jsou ještě ty děti, Eda a ten co si ho vzala holka no. Tam má za problémy, si vzal nějakou polku a...

G: Jo to už sem nepatří!

E: No tak to už je jedno ne...No tak takhle no.

O: No a po těch 60. letech co se odsunuli ty poslední, co chtěli jako.

E: Tak už tady nebyl ten život žádný skoro. My jsme byli taky, do školy tady odsad' chodit nebylo, byla to škoda, byla to velká škoda a to jsem zjistil, potom co jsem teďka dělal u toho, ale my jsme nemohli nikam, autobusem no, sice jezdil autobus ale někam do školy do Vimperka, tam taky nic nebylo dohromady a někam dál dolu někam, ne. No ani táta s mámou nechtěli, budete s náma chodit do lesa a bylo to.

O: A do toho lesa jsi chodil od jakýho roku?

E: Já jsem chodil do lesa, já byl 25 let v lese, jako kluk už, to jsem byl v lese hned po 45 roce. A pak jsme dělali v lese do roku 70. A pak jsme byli nějaký čas na chatě dole u Radotínskejch cementáren v Novým dvoře tam bylo rekreační středisko a tam jsme byli osm let. Pak jsem se zase vrátil k lesům, tam jsem zase vozil lidi s VSkou skříňovou nějaký čas. No a pak jsem šel stavět, jsem byl v tom krámu

asi 18 nebo 19 let. A přitom jsem zas začal dělat toho starostu po roce 90. To jsme byli prvně pod Modravou a potom pod Srním.

O: A tahle chalupa ta je tu od kdy?

E: Ta chalupa tady stála už, to byli tři bratři, to taky můžeme říct, se jmenovali Liebl, a to byl jeden ten měl dole pilu, tehle ten byl krejčí a jeden tam měl krám, to byli tři bratři Lieblové. A ten jeden tady, ten mladší Hermann, ten taky zemřel ale, ten si potom vzal nějakou Němku tady v Neuschönau a tam měl penzion, pěkný penzion.

G: Podívej se jak vypadala ta chalupa (Přináší fotku)

E: To byla ona. Takže fotky tu máme všelijaký, bysme se mohli dívat dlouho.

O: A ta zástavba jako před tou válkou byla tady všude jo.

E: Jak říkám, tady bylo 600 obyvatel, to byly silný rodiny, oni měli hodně dětí, třeba tady jedna vedle ta měla 13 dětí třeba jo. A třeba i to Zhůří sem, tam bylo 101 obyvatel na Zhůří. Já mám i knížku ale tu mám z Německa ještě - Kvildy pod Černými horami, to taky kdo šel ven a to napsali venku. Já jsem potom byl venku, jsem to přivez sem. To je všechno jenom v němčine. Nebo je ta, to má 800 stran v zemi Chýnicko-tetických sedláků – Im Lande der Künische Freibauern. No. To byla Chýnice, tam byla rychta už, ale to znám jen z vyprávění, to bylo ještě přede mnou dávno.

O: A těch chalup teda bylo víc a byly spíš rozestavený nebo blíž u sebe?

E: Nenene takhle roztroušený, to bylo vždycky roztroušený a byly i samoty, třeba Zlatá studna, tam vlastně není nic, jedna chalupa je tam, tam jich bylo asi pět nebo šest, na Zhůří, to mělo hromadu chalup, pak Bernštajn tam byly tři jak pocházej ty kluci co jsem o nich mluvil jo, kluci z Bernštajnu, ten jak byl na tej vojně protože za první republiky chodili i ty Němci co tu žili šli, to patřilo pod Čechy normálně pod Československo, vlastně to bylo Československo vzniklo až v roce 18 ne no předtím tady bylo to, tak museli na vojnu no, i ty Němci. No.

G: Filipka byla velká.

E: No ta Filipka ta měla 800 obyvatel, Kvilda měla 1120. Do roku 45.

O: A všechno Němci teda.

E: No z Kvildy transportama to všechno vystěhovali potom. Po 45 roce, to šlo., To byl ten odsun. Němci tomu říkaj vyhnání – Vertreibung. A to oni nechtěj slyšet, ne. To víš, tam na Knížecích pláních tam bylo přes 800 obyvatel tam není vůbec nic. No a tam...Tam. Vlastně ano. Tam bylo napsáno pro

pamětníky „vyhnání“ a furt tam na tom někdo škrabal. Nechtěli ne. Ale to se nic neděje, to je prostě tak, ta válka prostě byla... My jsme se často bavili venku s těma německejma, taky měli celkem rozumnej náhled na tu věc, že prostě to bylo tak a to prostě poškodilo všechny němce, vůbec Německo, vždyť to bylo rozsekaný na hadry po 45 roce. No a teďkon se sjednotili, to už je taky 22 let ne. Páč já vim hodně o Německu tady ty partaje a tak páč já koukám víc na televizi německou ne.

O: No a potom v těch 70 letech jsi hrál na tý chatě pro ty rekreanty a tak.

E: No to jsme bydleli na Modravě. My jsme se brali v roce 1963 27. dubna jsme se my brali a odstěhovali jsem se pak na Modravu, to jsem jezdili pak na Klostermannovu chatu pracovat jo. A z tý Modravý potom v roce 72 jsem šel do toho Novýho dvora k těm cementářům dělat správce rekreační středisko Radotínských cementárem a vápenic. A byl jsem tam 8 let a bylo to dobrý, to bylo náhodou dobrý, nebylo špatný. Harmonika ta mě vždycky doprovázela všude, vid'. Jsem měl vždycky s sebou.

O: A tam jsi hrál sám.

E: Tam sám, tam většinou sám. Někdy mi taky pomoh její bratr, co je tady na Kvildě ženatej ne. Tomu už je taky 62 mu bude teď.

O: A po těch 90. letech jste se třeba nějak spojili s těma ostatníma obcema z toho Německa...

E: No tak jako sešli jsme se tam, sešli jsme se tady. My jsme od nich totiž brávali dost rozumu, ze všech těch, protože oni to vedli docela, tam to fungovalo dobře, oni byli na vyšší úrovni, oni byli bohatší, Němci vždycky, jako dnes jo. No a oni šli zase sem a byla to dobrá spolupráce ne. Ale nějak abych pravdu řek, nějak kór moc to nepřineslo pro nás, protože my jsme se jen sešli a povídali jo a zazpívali a pojedli a to bylo všecko. Poněvadž oni prachy taky něměli aby mohli dát takhle a my teprve ne. (smích) Jinak jsme potřebovali taky, jsme potřebovali peníze. Pak nějaký ty dotace, ale to oni nám teda taky pomohli, my taky jim, protože to muselo bejt vždycky, když jsi chtěl nějaký dotace přes ojro nebo tak, tak jsi musel mít potvrzení vedejších obcí jako přes hraniční spolupráce, že to slouží k tomu a tak no. To bylo tohle docela dobrý, to udělali oni i my. Oni potvrzovali nám a my jim. No to byly takový extra formuláře...

O: Jasně. A třeba ten repertoár oni maj stejnej nebo podobnej?

E: No ten Němec, o kterým jsem mluvil, ten Helmut Perhansel co hraje těch pět nástroju taky. Ten by rád česky, on by se rád učil, ale už je starej tomu je taky teďka 65, ale to už se nenaučí.

G: Ten má snahu.

E: On má snahu, chtěl by vždycky, když jsme se sešli, áa mu vždycky pár slov hele on příště přijde za 14 dnů nebo za měsíc prostě nevěděl nic. Ono to není tak jednoduchý a na stará kolena už vůbec. Ještě když byl člověk mladej tak to jde, tak se to naučíš rychle, to víš sám, až budeš jednou starší tak to jde pomalejc (smích) do tý hlavy (smích).

O: No a ty ses potkal s nějakým starousedlíkem, co musel odejít.

E: Jo jo jo jo, , no oni jezdili taky sem, vždyť my měli veškerý příbuzenstvo tam. Sem jezdili potom a po roce 90. jezdili víc. Ale teď už taky ne. Ono zase její tety jo a moje tety a strejdy to všechno už taky zemřelo tam.

G: A mladý už sem nechtěj ject.

E: A ty mladý nemaj zájem. Přijdou sem a oni se nedomluvěj. Páč oni česky neumí a ještě tak ty mladší když někam přijdeš tak tou angličtinou jo, pokud tam taky něco študovali někde nebo šli do nějaký větší školy, nebo lepší školy tam.

G: No tam maj možnost.

E: No tu možnost měli, ale co my tady. Tam jsme se samozřejmě domluvili, oni ale ty co odsad' šli a ty úplně mladší ty neznali ani dialekt už. My jsme přišli nahoru tady, to je Švábsko Schweiningen nahoru to taky byla teta ta ještě žila to bylo v těch 80. letech no a ona taky už zemřela ta sestřenice a když začla mluvit my jsme nerozuměli. Jestli chceš, abych se moh s tebou bavit tak musíš mluvit prostě spisovnou! To bylo to Švábsko to je strašnej dialekt.

G: Vůbec nerozumíš.

E: No s těma se nedomluvíš. Tak povídám: „Mluv spisovnou nebo...“ Maminka její ta ještě umí, ta umí starej dialekt. Tady jak byl. To máš ten Mnichov, Řezno - Regensburg a tak no, tam mluvěj jak my tady, ale ten náš dialekt ten tíhne tady k tomu...Jak se to jmenuje jsme tam byli... K Linzu, na rakouskou stranu. No. Páč jsou určitý věci, který – výrazy – který tady vůbec neznají v bavorsku třeba... „paradise“ to jsou rajčata správně ne. A oni tomu říkaj „tomaten“ správně. Ale oni řeknou paradise. Tady se taky tak říkalo. Potom v roce 90. no, přišli do krámu, sem jich chodilo hodně zjistili, že jsem zdejší a umim německy tak chodili, že jo tam, to byla fronta, jsem musel česky německy, jsem to tam házel, mně to bylo jedno ne. A taky Storizen, německy je to Tüte – sáček jo. Sáček. Ale to oni taky nerozuměj tady bavoráci. Jsme se kolikrát u toho nasmáli, když jsme my řekli tohleto tak a tamhleto tak, ne.

O: A oni to třeba nějak předávali nebo nevíš o tom, že by se oni učili hrát tyhle věci nebo třeba děti těch odsunutejch.

E: Tak já jsem hodně třeba do toho Helmuta... Hrávali venku taky, ale ty naše sestřenice moc ne jeden a ten byl odsad' a ten má tu hudbu, ten Michal Klostermann ten tam má dechovku velkou. To je tam nahoře tam u toho... On jinak je policista a vede tu hudbu a pochází odsad' z Horský Kvildy. Já mám dokonce desku... Céděčko. Maj dobrou muziku, velkou a hrajou dobře jo. A takže.

O: A to je z jakýho města, odkud jsou?

E: Ty jsou až tamhle, jak bych ti to řek. Taunus. To je ta oblast tam to Švábsko tam dolu spíš tam, jako k těm už francouzskėj hranicím tam dolu.

O: Takže ty lidi se neusadili v těch vesnicích kolem ale spíš je dali kam se dalo.

E: No kam je nastrkali tenkrát, ono nebylo všude místo taky, to bylo v tom 45. roce bylo přeplněno.

G: Tak to rozstrkali

E: ...rozstrkali tam, kde bylo místo. Ono to bylo přes 3 mililony lidí jenom od nás. Jo tady z Česka. Sudety měly tři miliony lidí a to všecko šlo tam. Ale ne úplně, ono tady bylo asi 250 000 tu asi zůstalo, jako my tady jsme zůstali tak zůstalo tady nahoře na severu, ale to dneska nepoznáš, oni už mluví všichni česky tak jako my. No a ty děti už vůbec. To máš to samý nahoře třeba Gustovo děti nebo tyhlety, ty už neznaj německy pomalu. Ty holky tady od Aničky, ty dělaj vysokou školu tak ty uměj docela německy jo, jsou schopný domluvit.

G: Díky Aniče taky.

E: Jo, jenže vona je k tomu trochu hodila, poněvadž ona mluví německy, ona je sestra moje ona se narodila 48 ta poslední, ne. No tak takhle jedině, jak říkám, ten dialekt, to je u nás, až my jednou odejdeme tak je konec. Ale pokud záleží na těch lidech zase víš, oni jsou někde, v Rejnštejně byli Haznedlů, ty měli taky děti a ty děti uměli perfektně německy dodnes no. Ten jeden kluk teď dělá starostu jo, starostu Hazenedel, ten byl v Německu venku a ten vozil tyhlety hasičský vozy do Ruska, on umí perfektně rusky dneska ještě německy perfekt taky písmem i i i..řečí. Jo. Jenže jak říkám, záleží jak se kdo od toho, nám, my jsme se v tej škole jakž takž a potom, ale bych to řekl dobře ještě, nejen ta škola, ale na vojně potom já. Páč kolikrát já jsem šel do Štúrova na vojnu v roce 57 až 59 jsem byl na vojně ve Štúrově, u protitankovýho dělostřelectva. Jsem dělal radistu. No. A tam... Jo! Samozřejmě já jsem tak nějak česky ještě neuměl dobře, tak se ty kluci jak to tak bejvá jako dvacetiletý kluci si dělaj srandu, ne. Pám: „Já se nebudu zlobit! Klidně mi řekni to, co řeknu špatně,

ale řekni mi jak to mám říct! Já se nebudu absolutně zlobit!“ a tam jsem se naučil mluvit aspoň jako dnes. Tak takhle.

O: A tam jste měli nějakou hudbu jako posádkovou třeba?

E: Tak tam byla, taky tam byla. A potom, výborná, tam byli Pražáci kluci, ty uměli hrát, to byli konzervatořisti. Jeden nějaký Karel Malý...Karel Malý ano, toho jsem potom viděl, ten utek po roce 68 do Německa a s nějakou dechovkou tam vystupoval v Německu ne, v televizi jsem ho viděl. To je Karel Malý. A ten nás taky učil, jenže já jsem to už bylo pozdě, páč já jsem nic nehrál tam a to už jsem tam hrál činely nebo buben, to jsme byli posádková dechovka. A on to ved a hrál bas, ten Karel Malý. A tam byli z Prahy, jeden tam hrál dobře kytáru, pak byl jeden ten hrál klarinet dobře, saxofon pak byli z jižních Čech tady trumpetista, nějaký Pekař a Veselý, ten hrál taky saxofon, já jsem s nima taky trochu hrál a s nima jsme hráli dokonce svatby, s nějakým Bobošem ještě z prvního ročníku a tam měli taky nějaký zvyky, to bylo na jižním Slovensku a ráno, když byla svatba tak se šlo na silnici a tam se hrálo, zpívalo, zapíjelo se, my jsme přišli, a od harmoniky jsme měli plnej kufr vína ne. A tos musel opatrně na vojně. To kluci byli rádi ne, tady máte taky něco napít. No tak taky jsem tam hrál drobet na vojně. Ale s těma velkejma už ne, páč tam jsem na to neměl. Noty jsem moc neznal ne. Já vím co je to nota ne, vím, co jsou ty řádky jaký který, ale hrát z nich neumím.

O: Všechno po sluchu.

E: Všechno sluch. „Fus es šlaf much“ jo. To je taky dialekt – nemáš slepé ucho. Ohr, správně Ohr.

O: A oni to třeba nepředávají ten dialekt vůbec tem dětem a tak.

E: Tam každej i ty děcka, mluví tak, jak se kde mluví. Protože v Německu je hodně nářečí, tím už mluvěj ty děti už pak.

O: A tady třeba existovala nějaká lidová kultura, jako jsou kroje na Moravě a tyhle věci.

E: Tady bejvala kdysi, ale tady to byl chudej kraj. To byli jen lesní dělníci a to byl chudej kraj. A ta kultura byla slabá celkem tak. I do těch 45. To byla jen ta dechovka, muzika, totéž měli některý kluci se toho chytli, jako když přišel ten z tý vojny za 1. republiky jak jsem říkal kluci tady z Bernštejnu, jsem říkal Bernstejn - Mandeln. To je zarostlý už taky to je pryč, tam byly 4 chalupy, taky samoty, pod Antýglem na druhou stranu na západ jako. Antýgl, pak tam byla samota nahoře, pak Výhledy byly, tam bylo 6 chalup, tam stojej tři, pak Korýtka, to patřilo taky sem, no. Tam ale jsou chalupy, jak byly skoro, až dvě se daly pryč a postavily se nový.

O: A nějaký třeba tance regionální to asi nebylo. Nějaký normální spíš ne?

E: Ne, no normální, takový k zábavě. Polka valčík tango. Nic víc. Nic víc. No tak já nevím, tak myslím že jsme v konci tady s tím.

O: No možná ještě jak to bylo s těma starostama s těch okolních obcí, to jste hráli u nich akorát a jakoby nic jinýho se neudálo, nějaký pravidelný akce nebo tak, jste hráli na tý čáře ne, na těch přechodech jak jsi říkal.

E: Tak to taky, to třeba jak v roce, když se tady se udělala, když se to v roce 90. přešlo to trvalo chvíli než oni a tady se na tý čáře venku, si pamatuju, to *strašně* lilo, a já jsem tam překládal taky jo už starosta kvildskej nějaký Picek to dělal starostu no a já jsem tady za Horskou Kvildu, to mi pomáhal, brali jsme s sebou harmoniky a její bratr Evald byl se mnou no tam hrála dechovka bavorská jo. A pak nás pozvali všechny do Behnrieglu, to je na druhý straně hned první obec Fünsterau to je taková jako nóbl hotel tam byl a tam se sedělo a my jsme šli potom pro harmoniky a bavili jsme to tam do půlnoci ne. Potom páč oni měli radost z toho, že se to uskutečnilo, že my můžem jít sem a tam a může se chodit teďkon přes čáru jak chceš. Vždyť my jsme chodili, ty jsi chodil s náma táta jo s mámou. Ty už chodili na druhou stranu s váma ještě.

G: Na kole se jezdilo.

E: Na kole no, na kole.

O: A nějaká teda spolupráce delší asi nevydržela.,

E: Nějaká velká spolupráce přímo v tej hudbě, no s tím jedním dodnes udržujeme styk jo, no a když přijde sem a já přijdu tam tak si spolu zahrajeme, on má rád, já jsem mu sehnal tady potom nějaký noty, polky valčíky, takový ty známý, od jedný žencký ty tady taky hráli a měli tam něco od Klatov, tak jsme mu tam ty noty dali tenkrát no on z toho teďko hraje, ale jenže on by hrál jenže on má s sebou kytaristu toho a jednoho na knoflíkovou harmoniku. A on má dvě páč jednu má pro křížky a jednu má pro béčka jo. A taky ono tak na tej knoflíkovéj těžko zahraješ všechno. Tam máš půltóny jsou tam fuč a ne... A taky to není ono víš. On říkal, že radši hrál s náma tady ne, ty naše český písničky jak my jsme hráli, ty totiž oni hrajou taky, ale není to vono. Voni maj jinej styl. A když jim hrajeme my polku a valčík tak to pak je něco jinýho von to říká sám a von se do toho strefil, von byl dobrej. Já hraju harmoniku, on klarinet nebo saxofon a jde to dobře. Jo.

O: A třeba cédečka v tom nářečí jsou? Nějaký nahrávky?

E: Nevím to nevím, já jsem, to bych moh, to bych moh ti sehnat, ještě jestli najdu tu adresu, jedna ta taky študovala nářečí a dialekty německý z pasovský univerzity. No a někdo jí poradil a přišla sem ke mně a měla... To byla taková bichle tam měla nalistováno veškerý prostě výrazy v našem dialektu a

chtěla ode mě vždycky potvrdit, jestli je to tak, jak to napsané bylo. Ale úplně tak jak by to mělo bejt, tak jsme se spolu dohadovali a ona si to upravovala podle toho. Ona si to udělala taky nějakou tu diplomovou práci ne. Ale je to... Už bude vdaná, to byla šikovná holka.

G: Teď měla miminko.

E: No miminko měla potom no. Byla tady z Bavorska no. Ale ta se tím zabývala, ale to vidím z televize, tam jsou přímo instituce, který se zabývají, jsou různé výrazy a ten to je nějaký, který zavolá a ten jim řekne, co to slova vlastně vůbec znamená, páč těch nářečí je haldy. Němčina má strašně nářečí... No dialektů. Nahoře na severu tam se nedomluvíš vůbec u moře takhle nahoře. Berlíňan ten už mluví taky úplně jinak. Ale to jde mluvit. Ale musíš spisovně.

O: To jste tady docela provařený akademicky, vás sem jezdí zkoumat.

E: Jo to jo, to by se muselo, já taky říkám, jen co si vzpomínám, když to probíráš, jako kdybys něco pročet někde a pak se mě ptal, páč já na leccos přijdu! Leccos tam je, ale nevzpomenu si momentálně ne. Taky utekly mi léta už ne (smích). Ale tak nějak ty hlavní rysy to vím, o tej hudbě jak to bylo to znám z vyprávění nebo od jejího otce taky, ten nás furt chtěl učit, my jsme se mu smáli jako kluci ne. Jsme neměli zájem o nějaký noty ne. To byla chyba! Velká chyba! To i ten její brácha to říkal – „My pitomci! Ten by nám to moh tenkrát naučit!“ a uměl to no. A my jsme no, my jsme se smáli! No ale je to škoda, když seš někde a chceš si zahrát něco nebo s někým a když neznáš noty tak jsi mimo. Zahraješ jen tu odrhovačku nějakou ne, no to je všechno.

O: No a třeba v tom Německu v těch vesnicích jak jsi říkal, tam nějaká kontinuita je ne?

E: Jo jo, to jo, to jsme měli dobrý, jsme si dobře rozuměli a oni říkali taky, hele to se drželo do té doby, dokud já byl starostou, tak já jsem tyhle věci vždycky nějak jednou se sejdem tam, jednou tady, vždycky jsem tam zavolal nebo tak páč oni nemohli a dodnes ne a dneska je ten styk pryč. Já už nejsem a dneska je ten styk pryč, protože oni tyhle ty kluci neuměj německy a oni neuměj česky na druhý straně. Tak tam většinou už jsou starší lidi ne, který vždycky jsou tak volený, páč tam maj to trochu jinak než my, tam třeba v těch obcích na druhé straně starosta se volí extra, tak jako u nás teď volíme extra našeho prezidenta. Tak tam volej starostu tak. Jinak ty zastupitelstva jsou tam jako my, taky čtyři roky a starosta se volí na 5 let. No a to je dobrý, protože se to vždycky překlene, když při těch volbách aby někdo byl furt z toho minula a to je náhodou dobrý no. A jinak maj to samý tak jak my. My jsme byli i ve švýcarsku, to bylo po roce 90. To udělala vláda tenkrát, jelo nás asi 4 nebo 5 autobusů, tak já jsem taky s jedním z Kvildy, s tím Pickem, to byla větší obec ne, tak on mě vzal s sebou, páč když on tam chtěl jet, tak musel s sebou mít tlumočníka, tak vzal mě s sebou, byl jsem jako i za obec. A bylo to dobrý, byli jsme tam tejdén, to nás tam přivezli a byli jsme přímo

v parlamentu v Bernu, to tam nás přijali tenkrát, dostali jsme asi 130 franků švýcarských a byli jsme tam tejden, byli jsme v Steigerville, ten mi psal ten starosta, nějaký Hans von Könechen, nějaký šlechtic, ale byl dobře, on tady byl u nás dvakrát, my tam byli taky, ale je to moc daleko sem jet ne. A teď už bych tam nejel autem, daleko pro mě už ne a ten mi psal i adresu emailovou a tak jsem mu hned i odepsal. No. Já mu říkám píšu německy ale absolutně perfektně ne, páč mě chybí gramatika i v němčině ne. Jsem mu poslal nějakou fotku co jsem měli, měl 65.

G: 70! Ubíráš! To by bylo dobrý!

E: No ubírám, kdyby to šlo (smích). A kolik je tobě už že se ptám (obrací se na Anetu)

A: No, dvacet.

E: Jo dvacet, tak to je akorát no. Mladý, kdepak je ten čas., To jsem šel já na vojnu v takovýmhle čase. To je všechno život pryč. O něm jsem tu drobet povídal. No. Drobet!

O: Tak já myslím, že už toho máme dost.

E: Tak jestli ti to stačí. Bych ti zahrál nějaký kousíček.

O: Jestli budeš ochoten teda.

E: Joo to mi nevádí, to já udělám rád a pro tebe vůbec ne (smích). No.

G: Uděláme večeři.

E: Jo večeři taky! Budete něco papat?

G: Joo, studený, udělám mísu.

E: No, tam máme, jsem koupil dneska, máme tam bezvadný věci!

Rozhovor s Edou ze dne 9. 4. 2014

Rozhovor probíhá u Honesů v kuchyni, ostatně jako téměř všechno dění. Probíhá ve velmi přátelské a domácké atmosféře někdy kolem sedmé hodiny večer po večeři, pije se u něj červené víno. Vypráví nejvíce Eda, Gerta prvně myje nádobí od večeře a potom si sedá k nám a své poznámky způsobně „špitá“, aby nám nerušila záznam až do té doby, než se dáme do komentování jejího švagra Herberta. Eda vypráví se záplem a je vidět, že ho povídání o minulosti baví - než stačím říct otázku

tak mi skáče do řeči, aby mohl rychle zase mluvit a ihned navázat. Rozhovor trvá až někdy do devíti hodin večer, protože je prokládán pro moje účely nedůležitými osobními vzpomínkami a odbočkami k osobním životům a nedůležitým detailům a osobním věcem, typu Edův názor na Národní park Šumava. I proto jsem rozhovor zkrátil a vybral z něj pouze důležité věci pro můj výzkum. Přepis jsem se snažil nepřiliš redigovat, aby vyzněla poměrně svérázná a zároveň ne úplně dokonalá čeština obou Honesových.

O zpěvnících

E: No to si nemůžeš pamatovat všechno tohle, proto já to mám tohleto napsaný ne, slova. A slova, no já to tam mám psaný fonicky, poněvadž já pravopis jak v češtině, tak v němčině neznám úplně stoprocentně. To je psaný prostě jak to slyším. Čili fonicky tomu říkaj. Němci venku taky kolikrát, protože já tu mám třeba němčinu, a ta ti je prostě prdlajs platná.

O? Jo, a tady máš psaný i ty repetice a tak, jak to hraješ.

E: Jo, jo, jo, tady začnu, Přerovanku znáš ne, to jsou prostě takový písničky, ty teďka hraje v televizi i ten – ale ty hrajou dobře teďka – Malá kapela Nauše Pepíka.

O: Jo, ty jsou z toho Šlágru, ne?

E: Jo, jo, ty znám, ty jsou tady od Sušice.

O: A v tom zpěvníku jsou jen český písničky?

E: Ne, český i německý.

O: A kdy jsi to psal třeba tohleto?

E: No, to vždycky po kouskách, to je životní dílo tohle! Životní dílo.

O: A to jsi bral vždycky ty písničky, co se ti líbily.

E: Co se mi líbilo. Je lepší hrát, aby se ti to dostalo do toho sluchu, víš co. Protože já se to musím prvně naučit tu písničku jako takovou, ale slova mám k tomu psaný, ne.

O: A ten doprovod máš v hlavě všechen.

E: No samozřejmě. To mám v hlavě. To jsou starý písničky, některý hodně starý už. Ale taky něco slyším v rádiu a opíšu si to, ne.

O: A to se učíš všechno podle sluchu jo?

E: Podle sluchu ano, podle sluchu. Já jsem sluchař jenom, protože neumím noty a neznám to de facto. Ty hraješ z not ne, ale Kantořík (*bývalý mluvčí Národního parku Šumava a Edův občasný spoluhráč na saxofon*) říkal: „Můj táta říkal, taky musíš něco hrát ze sluchu, ne pořád všechno z not! To není ono!“ To máme tady jednu známou z Klatov, ta hraje housle, hraje v nějakým *orchestru* tam, ale všechno z not. Nic nazpaměť. (*zasměje se*). Tak takhle no.

O muzikách na Horské Kvildě

E: To víš, jak jsme o tom tady už povídali tak její otec (*Gerty*) hrával taky křídlovku. No a tu křídlovku hrával dobře. No a pak tady bydlel na Výhledech můj strejda, to byl otcův bratr a ten měl baskřídlovku, teda nevím, jestli (hrál) první nebo druhou, nevím přesně, a pak tady byli nějaký kluci tady z Bernsteinu, a jeden z nich byl na vojně v Budějovicích a tam hrál v tej posádkovej hudbě a ta posádková hudba, když pak přišel domu, to víš, tady nebylo, že by někdo někoho naučil něco, když tady nikdo nic neuměl. Nebo neuměl, samej samouk, tu harmoniku co hraju, jsem se taky naučil sám, nechodil jsem de facto nikam. Herbert na trumpetu taky, ale to je špatný, ta trumpeta chtěla aspoň nějaký základ, bez toho to nejde. No a ty kluci z toho Bernsteinu, to byli tři bratři, jeden z nich se vrátil z vojny, kde soužil, to bylo za první republiky, to šel, i když byl Němec na vojnu no a přišel a pak, tam se naučil trochu hrát, protože byl dobrej, tak se to naučil, a potom halt to tady naučil těm druhejm tak nějak. Ty dechový nástroje jsou v podstatě stejný zhruba, ten prstoklad, no dneska maj čtyři klapky už ne, to tenkrát byli jenom ty tři. To jsem říkal ten můj strejda, ten byl nahoře, jak bydlí Herbert (*Edův bratr*), tak tam bydlel, pak byli z Korýtka, to patřilo pod Horskou Kvildu, tam byli nějaký Kriklové, ten hrál nevím, jestli první nebo druhou křídlovku, ten Krikl Josef, pak by Stefan, ten hrál, mám dojem, bas a pak tam byl další a ty se střídali a tak.

O: A to se všichni učili podle sluchu, jo?

E: No, potom měli už i nějaký noty, to byly Smolík noty, ty byly tady z Čech někde a to básnil vždycky její otec (*Gerty*), že to byly bezvadný noty a to bylo to. On uměl hrát dobře, on si uměl položit list a jel, to já neumím, ne. (*zasměje se*).

O: A oni hráli, co je naučili ty ostatní?

E: Jo, co je naučili ty ostatní, no. Tak holt to hráli různě po těch pohřbech a já nevím, Novej rok a poutě když byly na Kvildě a kde co bylo. Vždycky když šlo procesí ,tak šli do Kvildy (kostel a fara je a vždy byla na Kvildě, Horská Kvilda k ní byla přifařena), hráli po cestě a to si ještě pamatuju jako kluk,

jak jsme šli s rodičema. A ty byli prostě uznávaný, to píšou tady i v nějaký knížce „Kvildy pod černými horami“ a o tom i píšou, že to byla tady jedna z nejlepších kapel, tady ta horskokvildecká. A to Korýtko patřilo tady k tomu a tam to měli tak nějak pohromadě. Pak bylo kapel víc, to bylo na Vydřím mostě, na Kvildě, na Filipce (Filipova Huť) a tak, kapel byla hromada, sis moh i vybrat. Dokonce na Filipce měli dokonce i štrajch (smyčce), housle a citeru a kytara a baskytara. Teda baskytara tenkrát ještě nebyla, to byl kontrabas.

O: A byla třeba nějaká konkurence mezi těma kapelama?

E: Byla, no byla tenkrát, určitě! Mluvili o tom jo, ty a ten no, jak to chodí.

O: A podle čeho si ty lidi třeba vybírali tu kapelu, jestli to byli známí třeba...

E: No známí, to taky asi hrálo nějakou roli, se znát s někým a tak, že hráli dobře nebo se to líbilo lidem, tak objednáš ty a je to tak ne.

O: A oni to měli spíš jako zábavu.

E: No oni taky něco málo vydělali, vstup byl třeba u Polaufů (bývalá chata Polaufovna, dnes hotel Rankl na Horské Kvildě) když se hrálo, tak byl vstup, tak taky něco málo vydělali. To její otec vždycky říkal, že když vydělali za první republiky dvacet korun, tak byli rádi. A co se týče týchle kapely, to byli dva bratři, měli tu chalupu jak má dneska Herbert ne, ty pak byli vystěhováni, nebo se vystěhovali na vlastní žádost začátkem 50. let, ale oni pak hráli ještě potom v Bavorsku, dali nějakou muziku dohromady a tam hraje ještě pořád jedna muzika. To je oho Michaela Klostermanna, to je policajt a on to tam dal dohromady vesměs z lidí odsad', co byli tady. Jeho je ta Moravanka, to když jsme tu světili tu kapličku nahoře, tak nám přijeli zahrát a pak byl takovej koncert menší venku a hráli jenom moravský písničky. Ty hráli bezvadně. Těch bylo asi nějakých 25 muzikantů, od toho Klostermanna a ten pochází tady z toho hamru.

G: Poslední chalupa nahoře.

E: To je taková ta největší chalupa. Kapelle die Michael Klostermann.

O: A ty lidi tady prostě měli nějaký zaměstnání a potom...

E: No samozřejmě, ty měli zaměstnání a potom jednou tejdně vždycky zkoušeli postupně u toho, u toho, u toho se sešli a cvičili jednou za tejdén. Já si pamatuju, když cvičili u strejdy Adolfa, bratra mýho otce, můj otec nehrál, ale on jo a já je poslouchal. Už tenkrát mě ta hudba zajímala, ne. Harmoniku hraju proto, že harmoniku dostal Gusta, bratr můj a ten moc nehrál, tak jsem to dostal já a hraju dodnes. No a její bratři taky – Herbert i Evald, ten nehrál moc taky. Ale Herbert ten hrál

bezvadně bubny, teď je v Hartmanicích a Evald ten hrál baskřídlovku trochu, ale nechtěl učit se a harmoniku taky trochu, to jsme hrávali tady spolu ne, co jsme měli tak trochu v uchu, ne. A chodili jsme i do Bavorska, protože tady dole v Bavorsku měli rádi českou muziku, hlavně tu lidovou. To si pamatuju, když byly první volby v roce 90 tady a my jsme hráli venku nějaký šedesátiny nějaký pani a ty nás ve čtyři ráno nechtěli pustit ještě! To jsem hrál harmonika, buben, trumpeta, baskřídlovka. No. Pak s náma hrál ještě nějaký učitelškej ze Stach bas, ale to pozděj až, tenkrát jsme byli čtyři. No a pak druhý den byly volby a já byl zvolen jako starosta a byl jsem tady 18 let starosta do roku 2008.

O: A vy jste se scházeli, že vás ta hudba oslovovala jako samotná...

E: No nám se to vesměs líbilo tahle muzika, ale muzika jako vůbec. A všude se po hospodách zpívalo, ale nebylo, kdo by zahrál, tak jsme se k tomu dostali.

O: A vy jste neměli nikdy žádný stálý seskupení.

E: Ne, ne, chodili jsme tady doma, kolem těch svateb, to jsme hráli hodně po chalupách a hospodách a tak, tady dole Stašsko a Zdíkovsko různě na Srní a Kašperský hory a po celým okolí tak zhruba. Ono tady moc těch muzikantů nebylo v tej době, po roce 45 vůbec. A čím víc se hrálo, tím víc se zdálo, že to bude dobrý, že jo. Jenže to není ono – jako čtyři muzikanti ještě jdou – ale když je vás víc a nehraješ z not tak to je místama někdy i chaos, vždyť to znáš. Ale vždycky jsem to táhnul já harmonikou.

O: A vy jste hráli třeba jak často?

E: Jendou za čas, když to bylo jednou za měsíc ,no. A pak v poslední době jsme tam hráli, jak brali knížky od Klostermanna tady venku, tak je přeložili do němčiny a k tomu jsme taky hráli. To jsem byl já, Kantořík už potom a ten Němec, jak je teďka nemocnej na kytaru. A to jsme museli hrát hlavně Šumavu česky a německy a tak, což nám nevadilo, ten uměl dobře zpívat ten na tu kytaru, Kantořík nezpívá, ten jen hrál, ale dobrý to bylo. To nás platili, každej 50 euro dostal, to je 1200 korun, teď je to ještě víc.

O: A to jste hráli už v jaký sestavě.

E: To měl klarinet (Kantořík), ten pak už ne, to měl altku, já a kytaru. To stačilo. A předtím s tím Herbertem to jsme měli bubny, harmoniku, trumpetu, baskřídlovku a basu, ale to pak už nechtěli platit, to už bylo drahý. Tak tu jsme jen párkrát vzali s sebou. Bylo to dobrý, rád na to vzpomínám teďka.

O: A vy jste byli všichni známý v tý kapele.

E: Jo, v podstatě příbuzný. To bylo já, můj bratr a její dva bratři, čili moji švagrové. Pak ten Milouš z těch Stach, ten uměl z not, ale ty naše odrhovačky hrál jen tak, ono je to je většinou tři b a ten bas je jinak laděnej, ale on hrál dobře ten Milouš. No veselo bylo, ježišmarjá.

O: A kdy to skončilo třeba.

E: No proč to skončilo, se nedá říct skončilo, ale prostě je toho míň, dneska ty hospody taky, lidi se moc neschází, víš. On to taky nikdo moc nezpívá tyhle písničky, dneska pomalu nikoho nenajdeš v hospodě, aby s tebou zazpíval druhej hlas třeba nebo něco, já když mám harmoniku tak umím zpívat jen první a ne druhej, to mě pak rozháže, když mám zpívat druhej. Herbert vždycky zpíval druhej, nebo Helmut (Edův bratr), když byl s náma, ten zpíval dobře. No, a když teda hrajem s tím Kantoříkem – tedka dvakrát jsme hráli tady ve Zdíkově, jeden tam měl osmdesátiny, Eda zas 72, chtěl nás pozvat zahrát doma, ne. Ale už moc ne, tady taky moc ne. Není velkej zájem už.

O: A třeba u toho Mariána (penzion na Horské Kvildě) tady se hrálo.

E: Jo tam se hrálo, nebo když Gusta (Edův bratr) ještě byl na Polaufovně po roce 90, to se hodně hrálo! Jenže to je dneska už pryč. Protože my hraeme jen tyhle odrhovačky v to ne každěj chce. Mladý pokud tam jsou tak už vůbec ne, tak tak asi no. Je to veliká škoda. Jenže nám chybí taky to, že žádněj jsme neměli nějakěj základ, to bysme potřebovali, jak seš ty tady, tak aby nás to tak trochu naučil. Kdo umí tohleto.

G: A bejt mladší...

H: No samozřejmě, ne už ted'! (*smích*). A tenkrát tady nikdo nebyl. Nevim, ve Vimperku tam snad učil někdo, ale to je daleko, autobusový spojení, to bylo na celý den, to by nás otec hnal, to jsme museli do lesa, vydělat nějaký peníze, ne. Jsme tahali dříví s koňma. Holt se dělalo něco jinýho.

- Následuje delší pasáž, kdy Eda vypráví o tom, že udělat ze Šumavy národní park byl „zločin století“.

H: Tak nevím co bych ti ještě řek k tý muzice tady. Na Kvildě jsem to moc neznal, to jen když si občas něco přečtu o tom a ty jiný tady no, myslim, že to bylo podobný jak tady, se hrálo no. Já už ani nevím, jak si oni říkali... Muzika z Horské kvildy – aus Innergefild.

O: A že se těch muzik tady tolik uživilo...

E: No to víš, tenkrát byla každá koruna dobrá! Si vydělali těch dvacet korun a byli šťastný ne.

O: Že těch těles bylo hodně, víš.

E: Bylo hodně no. Tak tady rádia nebyly žádný, televize vůbec, elektrika nebyla, tyhle věci nebyly vůbec. Takže holt každej kdo měl možnost nebo si moh koupit nebo dědili nástroje jeden po druhým tak nějak, páč ono to nebylo laciný tenkrát ty nástroje kupovat. Ty platy zas tak velikánský nebyly.

O Herbertovi

O: No a s tím Herbertem sami hrajete prostě, když se sejdete a hrajete.

E: No při nějaký příležitosti vid', on měl narozeniny, měl 68, tak on tam harmoniku má taky ne, tak jsem vzal tohle (zpěvníky) s sebou ne.

O. Takže když je nějaká příležitost tak se hraje.

E: No jo. Já nejradší hraju tady dole (Zdík, Stachy apod.), ale tam ho nevemu tady dolu, protože ono to neladí moc. Když trumpeta, tak by musel cvičit každý den. Když je ta trumpeta foukací nástroj, to ví tvůj táta nejlíp (můj otec je trombonista). Abys prostě foukl – musí cvičit! No a on hraje Bb dur převážně, tři B musím.

G: To ti utrhne uši! (*směje se*)

E: Ale to bych před nim neřek, ne! Ale říkám: „Herberte to slyšíš ne, snaž se! Měl jsi prostě někam zajít, kdo hudbě rozumí, abys pochopil ten základ aspoň z toho!“, protože on mu nikdo neřek „jak nasazovat správně, já mám pocit, že jazyk on nepoužívá vůbec, když je pár tónů za sebou nebo je to rychlejší tak to nevyzní vůbec!

O: A on se taky učil sám.

E: Jo, jedině sám.

G: On hrál, ale nemělo to cenu.

E: Nikam to nevedlo.

G: Nikam nešel, aby mu poradili, takhle chci to říct.

E: Kolikrát jsme se pak hádali...

G: Já tomu nerozumím...

E: On to pak nesnášel, když já šel i dál potom v tom a říkám krucifix sakrament, co děláš tady s tímhle, to už je takovou dobu, hraješ třicet čtyřicet let a nikam to nevede, ne!(*smích*)

G: (*vyprskne smíchy*) Nech toho, nech toho!

E: To říkám jenom tady ne, já bych mu to neřek.

G: Taky už jsi mu to řek!

E: Tak taky, taky. Říkám, co děláš, proboha, vždyť takovou dobu hraješ a furt to nikam nevede.

G: Ale on myslí, že to hraje dobře.

E: Jo on myslí, že to je dobrý! Přesvědčenej, že to je gut. Teď si koupil ještě, někde měli křídlovku, to je trochu vyšší, to je takovej plump, to víš, ta křídlovka je silnější, já říkám, zůstaň u tý trumpety, to je k tej harmonice to jde spíš, ne.

G: By se musel obrátit a jít, víš.

E: No a kór když vypije! On moc nesnese, má čtyři desítky pět a je KO. (*smích*). No on umí všechno, pracovitej, se dřevem, jezdí tady s traktorem... Jen to hraní mu moc nejde. Nemusí umět všechno! Ale já taky, já taky neumím moc, ale aspoň ty odrhovačky co hrajem, by to mělo taky trochu vypadat ne! (*smích*) Jak mu to mám jinak říct... On dneska bude mít škytavku z nás! (*smích*)

G: Všechno mu jde, jen to hraní mu nejde. Já si dělám prdel, ale není to žádná sranda! (*smích*)

7.2 Texty písní

Na krásné Šumavě

*Na krásné Šumavě,
tam víska je malá
a už po dlouhý čas
stojí opuštěná.*

*Však přece vzpomínka
zůstala v mém srdci,
že já na Šumavu
zapomenout nechci.*

*Vždyť tam na Šumavě
kolébka má stála,
v krásné, zelené Šumavěnce.*

*Ach Bože, Bože můj,
kdy spatřím domov svůj,
tu zlatou Vltavu,
zelenou Šumavu.*

*Až já půjdu nazpět,
radostí zapláči,
pozdrav teď Šumavě
zdaleka poslat chci.*

*Vždyť tam na Šumavě
kolébka má stála,*

v krásné, zelené Šumavěnce.

Vzpomínka na Šumavu

Jen jedno přání v srdci mám, poznati Šumavu.

Ty háje, lesy hluboké, tu krásnou Modravu.

*Jen jedenkrát v životě svém,
chtěl bych se v ten kraj podívat,
a tam si zazpívat.*

Refrén: Šumavo, Šumavo, Šumavěnko milá,

na tebe každý rád jednou se podívá.

*Na hory, lesy, jak tam vypráví,
o slavných dějinách
té české Šumavy.*

*Kdo jednou poznal Šumavu, musí ji mít rád,
na dobrý lid v těch vesničkách často si vzpomínat.*

*Na dobrý lid, ten zbožný klid,
všechna ta krása mě vábí,
toužím tam zase jít.*

Das Lied vom Böhmerwald

*Wo Ficht' und Tann' im Wind die Zwiesprach tauscht,
Wo drunt' im grünen Tal die warme Moldau rauscht,
Da liegt mein lieber teurer Heimatort,
Da lallt ich wohl mein erstes Kinderwort.*

*Da hat mein Mutter mir ein schönes Lied gelehrt,
Vom Böhmerwald, den man auch überall ehrt,
Drum sing' ich laut, daß es gar weithin schallt
Das schöne Heimatlied, das Lied vom Böhmerwald.*

*Wenn ich dahin den Weg zur Schule schritt,
Da hatt' ich stets das Liederbüchlein mit,
Und kräftig sang ich mit den Vöglein durch den Wald
Das schöne Heimatlied, das Lied vom Böhmerwald.*

*Und wenn ich abends müde von der Arbeit ging
Und mir noch gar ein schweres Leid am Herzen hing,
Da blickt' ich auf zu Gott im schönen Heimatwald
Und freudig scholl aus mir das Lied vom Böhmerwald.*

*Und ging ich abends dann zu meinen Liebchen weit,
Wie klang es lustig doch und allezeit,
Selbst wenn der Wind auch pfiff noch gar so kalt,
Das schöne Heimatlied, das Lied vom Böhmerwald.*

*Jetzt, wo ich steh' im fernen Feindesland,
Wo Volk und Sprache mir ganz fremd und unbekannt,
Da tröstet mich, was ich schon jung gelallt,
Das schöne Heimatlied, das Lied vom Böhmerwald.*

*Und fall' ich gar vielleicht am Schlachtenfeld,
Dan schreibt aufs Grabkreuz mir vor aller Welt*

*Mein kurz' und schlicht' Gebet: "O Gott, erhalt'
Das schöne Heimatlied und deutsch den Böhmerwald*

Píseň o Šumavě

*Kde stromy ve větru si rozpráví,
kde šumí údolím tok Vltavy,
tam jsem, kde je můj domov, rodný kout,
se k prvním slovům mohl nadechnout.*

*Tam matka píseň učila mě znát
o Šumavě, kterou má každý rád,
a tak o její kráse zvedám hlas,
zpívat bych o domově mohl zas a zas.*

*Se zpěvníčkem jsem chodil do školy,
znali mě už i ptáci v okolí,
když s nimi po lese jsem zvedal hlas
k té písni o Šumavě naší, plné krás.*

*A když jsem unavený z práce šel
a smutek někdy srdce pokoušel,
tu k Bohu v nebi obracel jsem hlas
s tou písni o Šumavě naší, plné krás.*

*Večer když jsem se vydal za milou,
vyslechla často píseň spanilou
zapomněli jsme třeba na nečas
s tou písni o Šumavě naší, plné krás.*

*I teď, když v cizí zemi přebývám,
aniž její lid, jazyk je mi znám,
mne utěší jak doma zas a zas*

ta píseň o Šumavě naší, plně krás.

*Kdybich tu na bitevním poli pad',
na náhrobní kříž dejte slova psát
modlitby, kterou k Bohu zní můj hlas:
"Chraň, Pane, domov náš, tu píseň plnou krás!"¹⁰⁰*

Mir san von Woid da hoam

*Mir san von Woid da hoam, das kennt a jeda glei ,
Wenn von den Bergen halt, Denn san ma mir dabei,
Und wen a stutzerl kracht, dann san ma mir um dwe,
Mir san von woid dahoam da woid is sche.*

*Mia san af straubing zua, als lustige bauerknecht,
Weil mia uns eibilt ham, des war fuer uns des recht,
Uns hat nix gfalln da draus ham muasen ,glei hoam geh
Mir sand vom woid dahoam da woid ist sche.*

*Tief drin im mohmerwojd stehd a klous heierl,
Do singd jahr ein jahr aus a gonz a glous zeiserl,
Rodkrepferl und a fink singen und springen,
Dort wo der goden seht und a de redern.*

*Schon ists wol auf der Welt doch ojns ist gwis,
Das drin im Bohe´mewojd am schonsten inst.*

¹⁰⁰ Překlad ze stránky: http://www.kohoutikriz.org/data/w_tisch.php, datum přístupu 11. 6. 2015